

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Disp. VII. De causa physica & morali Incarnationis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

perfectiōe & simplicitate mediū, seu vinculi, quo extrema conjunguntur. Minor verò probatur, & primò quantum ad simplicitatem mediū, evidens est, quia persona Verbi Divini, quæ est mediū, seu vinculum, in quo substantialiter & hypostaticè natura divina & humana conjunguntur, est simplicissima, & una per essentiam. Quantum verò ad minorem ejus distinctionem ab extremis, etiam constat, quia subsistentia Verbi Divini non est mediū realiter aut formaliter distinctum ab altero extremo, nempe naturā divinā, sed solum secundum rationem, in cæteris autem unionibus creatis, mediū secundum rem est distinctum ab utroque extremo unionis, & solum in unionē Divinarum Personarum mediū, in quo uniuntur, nimirum divina essentia, identificatur realiter & formaliter cum omnibus extremis. Ex quo sequitur, solam unionem Personarum Sanctissimæ Trinitatis, esse majorem unionē hypostaticā, hanc verò excedere reliquas omnes. Unde Bernardus lib. 5. de considerat. prope mediū: *Inter omnes unitates arcem tenet unitas Trinitatis, in qua tres persone sunt una substantia; secundo loco illa præcellit, in qua è contrario tres substantie sunt una in Christo persona.* Nec dici potest illum loqui de unionē, quantum ad dignitatem & perfectiōem, non verò quantum ad formalem rationem unionis, sicut interpretatur Durandus; aliās (ut rectè notavit Cajetanus) falsò dixisset D. Bernardus, primum locum tenere unionem Trinitatis, quia non minoris dignitatis & perfectiōis est Persona Divina, in qua tres substantie, scilicet corpus, anima, & divinitas conjunguntur, quàm divina essentia, in qua tres Personæ Sanctissimæ Trinitatis subsistunt.

107. Contra primam conclusionem nullum est argumentum alicujus momenti, sed contra secundam potest illud opponi. Illa unio est major in ratione unionis, ex qua fit aliquid magis unum: Sed ex unionē materiæ & formæ efficitur aliquid magis unum, quàm ex unionē hypostaticā: Ergo unio materiæ & formæ major est in ratione unionis, unionē hypostaticā. Major patet, nam ratio unionis consistit in unitate vel indivisione resultantē ex extremis unitis. Minor verò probatur. Ex unionē materiæ & formæ fit aliquid unum in natura & in supposito; ex unionē verò hypostaticā fit unum solum in supposito: Ergo ex unionē materiæ & formæ efficitur aliquid magis unum, quàm ex unionē hypostaticā.

108. Confirmatur primò: Illa magis uniuntur, quæ minus sunt separabilia: Sed materia & forma minus sunt separabiles, quàm duæ naturæ in Christo: Ergo magis uniuntur.

Confirmatur secundò: Major est unio extremorum quæ ex sua natura sunt adinvicem unibilia, quàm eorum quæ ex natura sua adinvicem non proportionantur & coaptantur: Sed materia & forma ex natura sua adinvicem sunt unibilia, cum habeant rationem potentiæ & actūs, non autem divinitas & humanitas in persona Verbi: Ergo &c.

109. Ad objectionem concessa Majori, nego Minorem, ad cujus probationem dicendum cum Divo Thoma hic art. 9. ad 3. *quod unitas divine persone est major, quàm sit unitas & persone & natura in nobis: & ideo unio Incarnationis est major, quàm unio anime & corporis in nobis.* Itaque compositum ex materia & forma, est quidem pluribus modis, non tamen magis unum, quàm natura

Tom. IV.

A divina & humana in Christo. Vel ut alij dicunt, unio materiæ cum forma est major unionē hypostaticā extensivè, non tamen intensivè, de quo solum est quæstio.

Ad primam confirmationem, nego Majorem, inseparabilitas enim non est signum majoris unionis, aliās unio intellectūs cum anima, esset major unionē naturæ ad suam personalitatem, quod est falsum; cum illa sit substantialis, illa verò accidentalis. Similiter unio quantitatis ad corpus, esset major unionē animæ cum corpore; cum quantitas non possit separari à corpore, bene tamen anima à materia.

Ad secundam, nego etiam Majorem, perfectio enim unionis non debet peti ex connaturalitate, sive inclinatione naturali extremorum, sed potius ex simplicitate & indivisibilitate mediū in quo uniuntur. Unde tam bene uniuntur accidentia supernaturalia subiecto, quàm naturalia. Similiter etiam major est unio essentia divini in ratione speciei cum intellectu beatorum, quàm unio accidentium cum subiecto. Quomodo autem hæc unio essentia divini non superet unionē hypostaticam, constat ex dictis: illa enim est tantum intentionalis, accidentalis, & inferioris ordinis, nec tollit absolute quin extrema unita habeant proprium esse distinctum: illa verò est physica, substantialis, superioris ordinis, scilicet hypostatici, & extrema non habent nisi unicum esse simplicissimum & indivisibile, nimirum esse increatum Verbi Divini.

Ex dictis inferes, unionem hypostaticam, non solum ut dicit natura divini & humanæ in persona Verbi conjunctionem, sed etiam ut dicit conjunctionem humanitatis cum personalitate Verbi, esse maximam omnium unionum. Nam intimior, vel saltem immediatior est conjunctio humanitatis cum Verbo, quàm cum natura divina: Ergo si conjunctio humanitatis cum natura divina, est major omni aliā distinctorum conjunctione, potiori jure idem dici debet de conjunctione humanæ naturæ cum Verbo. Addo quod, simplicitas personæ Verbi, quæ per seipsam connectit sibi humanitatem, constituit compositum ex persona Verbi & natura humana, magis unum, quàm sit quodcumque aliud compositum.

DISPUTATIO VII.

De causa physica & morali Incarnationis.

D E causa finali Incarnationis fusè egimus disp. 5. unde differendum restat de causa efficiente illius, tam physica, quàm morali, seu meritoria, de qua S. Doctor art. 11. quæst. 2. Quæ verò de causa dispositiva art. 10. docet, nullam celebrem controversiam continent, ideoque prætermitti solent.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum aliqua creatura possit esse causa physica unionis hypostaticæ, saltem instrumentaliter, & an reipsa B. Virgo fuerit causa instrumentalis illius?

Titulus supponit tanquam certum, nullam creaturam posse esse causam principalem unionis hypostaticæ. Tum quia extrema tantopere sejuncta nullus coniungere valet, præter omnipotentem Deum. Tum etiam quia illa conjunctio est in vertice supernaturalitatis, atque adeo causam principalem postulat supra naturam, longè potiori jure quàm entia cætera secundum substantiam supernaturalia, quæ non nisi à Deo ut causâ principali prodire possunt. Adde quod præueniendâ hic fuit emanatio naturalis subsistentiæ ex humanitate profundendæ, quam emanationem, utpote necessariam, nulla vis creatæ inhibere poterat: necesse igitur fuit, ut virtus Altissimi principaliter interveniens impediret effluxum illum, substituendo loco subsistentiæ creatæ, quæ ab humanitate Christi connaturaliter resultare debebat, increatam Verbi Divini personalitatem.

Solum ergo de causa instrumentali unionis hypostaticæ, est difficultas & controversia inter Theologos. Medina enim, Alvarez, Joannes à S. Thoma, Cipullus, & Philippus à S. Trinitate, existimant repugnare quod creatura attingat per modum instrumenti unionem hypostaticam; idemque docent Molina 1. p. quæst. 45. art. 5. disp. 2. & Vazquez hic disp. 25. cap. 1. Suarez verò, Becanus, & alij Recentiores, in alio extremo, probabilem reputant sententiam quorundam veterum Theologorum, qui dixerunt reipsam Beatissimam Virginem fuisse instrumentum physicum, quo mediante Deus humanam naturâ personalitatu Verbi conjunxit. Mediâ viâ tutius incedit Cabrera, cujus vestigijs inhaerendo,

Dico primò: De facto Beata Virgo non fuit elevata à Deo tanquam instrumentum, ad coniungendam hypostaticè humanitatem Verbo Divino.

Probatur primo: Scriptura & Patres passim docent unionem hypostaticam esse solius Dei opus singulare, juxta illud Abacuc 3. *Domine opus tuum*, quod de Incarnatione Augustinus, Remigius, & alij SS. Patres intelligunt: At unio hypostatica non esset perfectè opus Dei singulare, si B. Virgo, aut alia pura creatura, ei cooperata esset: Ergo B. Virgo nullam habuit efficientiam, etiam instrumentalem, respectu unionis hypostaticæ.

Confirmatur: Scriptura dicit Psal. 135. quod Deus facit mirabilia magna solus: At omnium mirabilium maximum est unio hypostatica: Ergo solus Deus eam fecit.

Probatur secundo ex D. Thoma infra quæst. 31. art. 5. & quæst. 32. art. 4. in corp. ubi sic ait: *In ipsa Conceptione Christi B. Virgo nihil activè operata est, sed solam materiam ministravit.* At instrumentum activè operatur, & effectivè attingit effectum principalis agentis, per virtutem ab illo derivatam, ut docetur in libris physicorum: Ergo B. Virgo in conceptione Christi non fuit elevata à Deo tanquam instrumentum, ad coniungendam hypostaticè humanitatem Verbo Divino.

Probatur tertio: Ille solum concursus tribui

A debet Beatissimæ Virgini, qui requiritur & sufficit, ut verè sit ac dicatur mater Dei: Sed ad salvandam maternitatem Christi in B. Virgine, concursus instrumentalis in ordine ad unionem hypostaticam non requiritur: Ergo non debet admitti. Major patet, Minor probatur: Tum quia concursus matris, non est instrumentalis, sed principalis. Tum etiam, quia ut dicemus conclusionem sequenti, quælibet creatura, etiam inanimata & rationis experta, potuit de absoluta potentia, elevari à Deo ut instrumentum ad efficiendam unionem hypostaticam, & tamen ex tali concursu instrumentali nequiret talis creatura dici mater Dei, aut ipsum genuisse.

B Adde quod, ut B. Virgo dicatur mater Dei, sufficit quod eundem concursum exercuerit in conceptione Christi, quem aliæ matres præbere solent in conceptione filiorum: in opinione verò Aristotelis & D. Thomæ (quidquid in contrarium reclamant medici) mater non concurret activè in conceptione prolis, ita ut concursu suo effectivè attingat unionem animæ cum corpore, & subsistentiæ cum natura, sed duntaxat passivè, quatenus vitali actione materiam aptam formationi foetus subministrat, hoc est sanguinem benè decoctum, & ultimè dispositum ad humani corporis formationem, utero suo vitaliter præbet; quod corpus ex tali sanguine factum, virtute activâ in semine viri contentâ, ultimè disponitur ad recipiendam animam rationalem, quæ à Deo infunditur, & ex ejus unionem cum corpore sic disposito & organizato, resultat subsistentia creata, constituens suppositum, quod est terminus completivus ipsius generationis.

C Eundem ergo concursum B. Virgo exercuit in conceptione Christi, ministravit enim purissimum sanguinem, ex quo, virtute activâ Spiritus Sancti, suppletur concursus viri, formatum fuit corpus Christi, & ultimè dispositum & organizatum ad recipiendam animam rationalem, ex cujus unionem cum corpore debebat connaturaliter resultare subsistentia creata, tanquam terminus ultimò completivus generationis, sed loco illius fuit substituta & subrogata subsistentia increata Verbi Divini, quæ ultimò complevit & terminavit concursum illum passivum B. Virginis, & operationem Spiritus Sancti suppletis concursus activum viri; quod sufficit ut B. Virgo cum omni proprietate dicatur mater Dei; nec ad hoc requiritur quod attingat instrumentaliter unionem hypostaticam humanitatis cum ipsa personalitate Verbi Divini, ut quidam Recentiores existimant, quorum hac in re pietas non est laudanda, quia ut ait D. Bernardus in Epist. ad Lugdunenses: *Honor Regine judicium diligit, Virgo Regia falso non eget honore, veris cumulata honorum titulis, infulsis dignitatibus.*

D Nec obstat quod aliqui ex SS. Patribus concursum illum instrumentalem respectu unionis hypostaticæ, B. Virgini tribuere videantur: Ambrosius enim Epist. 82. sic ait: *Per hominem caro ejecta est de paradiso, & per Virginem juncta est Deo.* Bernardus verò homil. 4. super Missus est, docet B. Virginem fuisse mulierem illam quæ benè fermentavit tria sata Evangelica, quia videlicet carnem animæ & divinitati conjunxit, Demum Ischius homil. 2. de Deipara, sub finem, eâ *Instrumentum Incarnationis*, appellat. Non obstant, inquam, illa testimonia, Ambrosius enim solum intendit, quod per Virginem caro juncta est Deo

dispositivè, quia per illam preparata est caro quæ uniretur Deo. In quo etiam sensu Bernardus interpretari debet, dum ait B. Virginem tria fata evangelica fermentasse &c. hoc enim non debet intelligi de causalitate effectiva circa unionem hypostaticam, sed tantum de dispositiva, quia purissimum sanguinem subministravit & preparavit, ad formandam Christi humanitatem, quæ hypostaticè fuit unita Verbo Divino. Similiter etiam Ischius B. Virginem Incarnationis instrumenti appellavit, quia materiam ad formandam Christi humanitatem Spiritui Sancto præbuit. Unde nomen instrumenti in ea rigorosa significatione non accepit, quæ usurpari solet à Philosophis, sed in latiori, quæ instrumentum appellari solet quicquid ad productionem alterius quocumque modo concurret.

Dico secundò, de potentia absoluta potuisse B. Virginem, aut aliam puram creaturam, elevari à Deo tanquam instrumentum, ad conjugendam hypostaticè humanitatem Verbo Divino.

Ratio hujus conclusionis ducenda est ex inanitate contradictionum quæ ab Adversariis obtinentur, quarum prima & præcipua ex eo petitur, quod in probabiliori sententia, nullus est nexus medius copulans Verbum cum humanitate, qui possit assignari pro termino & effectu instrumentaliter à creatura producibili; ex hoc enim videtur sequi, quod ut creatura in instrumentum Incarnationis, seu unionis hypostaticæ assumereetur, necessarium foret, ipsum Verbum Divinum attingi à creatura, ejusque substantiam ab illa communicari naturæ humanæ, quod non potest esse, nisi ponendo & subjectionem aliquam in ipso Verbo Divino (eò quod agens uniens effectivè duo extrema, non possit illa non subdere suæ potentie effectivæ) & in creatura virtutem aliquam activam instrumentariam, continentem substantiam Verbi; quia causa communicans alteri aliud, debet illud continere in sua virtute, vel principali, si sit principalis; vel instrumentaria, si instrumentalis sit.

Porro hunc discursum non esse efficacem, aperte deducitur ex eo quod generans, per modum causæ principalis suâ actione generativâ, effectivè unit materię animam rationalem, absque nexu medio (ut docent illi Thomistæ contra quos disputamus) quamvis nec in sua virtute principaliter effectiva contineat animam rationalem, nec illam suæ virtuti effectivæ subdat, utpote spirituales, subindeque excedentem generativam virtutem, quæ purè materialis est: Ergo falsum est, quod ut aliqua causa uniat seu communicet unum extremum alteri, necessarium sit utrumque contineri in virtute activâ illius; vel principali, si sit principalis; vel instrumentali, si sit instrumentalis; subindeque poterit pura creatura instrumentaliter concurrere ad unionem Verbi cum natura humana; licet in sua virtute instrumentaria substantiam Verbi Divini non contineat, nec illam suæ virtuti & actioni instrumentariæ subji- ciat; sicque evanescit portentum illud contradictionis, quod aliqui Auctores confingunt.

Atque infirmum est quod opponit Joannes à S. Thoma, nempe quod creatura non potest operari instrumentaliter, absque præsupposito sub- jecto: ad unionis verò hypostaticæ effectiorem, nul- lum præjacet subjectum: non enim Verbum quod est actus purus, & incapax mutationis; nec hu- manitas, quæ ante unionem non fuit. Hoc, in- quam, parum urget, quia licet humanitas prius

Tom. IV.

ritate temporis unionem hypostaticam non ante- cesserit, eam tamen præcessit prioritate naturæ, quod satis superque esse videtur, ut actio instru- mentalis causæ secundæ, unionis hypostaticæ ef- fectionem attingens, in ea subiectari possit; alio- quin cum Deus in eodem temporis momento quo Angelos creavit, gratiam sanctificantem illis infuderit, dicendum esset, eam productio- nem fieri ex nullo subiecto præsupposito, atque adeo esse creationem, quod communi Thomi- starum sententiæ repugnat.

Facile etiam dilui potest quod objicit Molina loco citato, nimirum creaturam non posse assu- mi ut instrumentum ad creandum, teste D. Tho- mæ 1. p. quæst. 45. art. 5. eò quod terminus crea- tionis infinitus sit: Atqui etiam causa instrumenta- liter uniens Verbum Divinum cum humanitate, haberet terminum infinitum, nempe substan- tiam divinam: Ergo &c.

Respondetur enim, inter creationem & Incar- nationem duplex notabile discrimen reperiri. Pri- mum est, quod terminus creationis producitur, terminus verò infinitus Incarnationis communi- catur solum. Secundum, quia terminus infinitus Incarnationis, est substantia divina, finito mo- do communicata, & ideo formaliter ut termi- nus, est finitus, & materialiter solum infinitus: terminus verò creationis materialiter est finitus, putà Angelus, vel anima rationalis; formaliter verò, ut ex nihilo factus, est infinitus, ob di- stantiam infinitam quæ est inter nihil & ens. Ex quo sic potest argui: Actio specificatur à termino formali, & non à materiali: Ergo repugnat actio- nem creativam, cujus terminus formalis est infi- nitus, esse finitam; non autem actionem uni- entem humanitatem cum Verbo, quia ejus termi- nus formalis finitus est.

Non difficile etiam solvi potest quod aliqui Recentiores objiciunt: In omni instrumento physico desideratur actio prævia, per quam dispositivè operetur ad effectum principalis agen- tis: Sed nulla creatura habere potest actionem præviam, per quam dispositivè operetur ad unio- nem hypostaticam; cum enim illa totum ordinè naturæ & gratiæ transcendat, nihil creatum potest ad illam disponere: Ergo nulla creatura potest as- sumi ut instrumentum ad unionem hypostaticam.

Ad hoc, inquam, facile respondetur, distinguen- do Majorem: In omni instrumento physico re- quiritur actio prævia, per quam dispositivè ope- retur &c. ex parte rei operatæ, nego Majorem. Ex parte modi operandi, concedo Majorem. Si- militer distinguo Minorem: Nulla creatura po- test habere actionem præviam, per quam dispo- sitivè operetur ad unionem hypostaticam, ex par- te rei operatæ, concedo Minorem. Ex parte mo- di operandi, nego Minorem, & Consequentiam.

Explicatur breviter solutio: Duplicitè intelli- gi potest, instrumenta dispositivè operari, nimi- rum ex parte rei operatæ, & ex parte modi operandi. Tunc instrumentum dicitur operari dispositivè ex parte rei operatæ, quando producit in passo ali- quid disponens ad effectum principalis agentis; quo pacto serra v. g. dicitur dispositivè operari ex parte rei operatæ, quia facit divisionem ligni, quæ est dispositio ad formam cathedræ. Tunc verò dicitur operari dispositivè ex parte modi operandi, quando producit aliquam actionem, per quam fit ultimò capax & dispositum ad reci- piendam motionem principalis agentis, per quam possit attingere effectum illius. Licet ergo instru-

N n n liij

menta naturæ vel artis operentur dispositivè ad effectum principalis agentis utroque modo; instrumenta tamen divinæ virtutis operantur dispositivè solum secundo modo, ut patet in Sacramentis, quæ ex viribus propriis nihil ponunt in anima disponens ad gratiam, sed solum habent aliquam actionem præviā, puta ablutionem, vel unctionem, quæ sunt capacia & disposita ad recipiendam Dei motionem, per quam ad gratiam in anima producendam elewantur, ut in Tractatu de Sacramentis in communi fusiùs exponemus.

Disp. 3.
art. 3.
§. 4.
13.

Denique non urget testimonium D. Thomæ desumptum ex 4. sent. dist. 8. quæst. 2. art. 3. ad 3. ubi docet dari actionem instrumentalem ad transubstantiationem, & similiter potuisse dari ad formationem corporis Christi & conceptionem. Et addit, quod si in conceptione includatur unio, major difficultas fuit in conceptione Christi, quam in transubstantiatione. Illa autem major difficultas (inquit Joannes à S. Thoma) est quoad actionem instrumentalem, de qua ibi erat sermo: Ergo illam negat D. Thomas pro unione hypostatica, licet concedat pro transubstantiatione.

Hoc, inquam, S. Doctoris testimonium non premit nos, nec infirmat, sed potius confirmat nostram sententiam: non enim S. Thomas ibi negat absolute impossibilitatem actionis instrumentaliter productivæ unionis hypostaticæ, sed solum dicit majorem esse difficultatem in unione hypostatica, quam in transubstantiatione, quod non assereret, si existimaret implicare contradictionem, quod datur actio instrumentaliter productiva unionis hypostaticæ: quæ enim contradictionem involvunt, non difficulta, sed impossibilia dici debent.

ARTICVLVS II.

An Christus per opera, prioritate temporis vel naturæ præcedentia unionem hypostaticam, eam promeruerit, vel saltim mereri potuerit?

§. I.

Duplici conclusione difficultas resolvitur.

14. **D**ico primò: Christus per nullam operationem, seu primi, seu secundi generis, unionem hypostaticam meruit.

Pro intelligentia hujus conclusionis, notandum est, duobus modis intelligi posse Christum unionem hypostaticam meruisse: Primò, ita ut affirmetur, Christum priùs tempore quam ejus humanitas Verbo uniretur, fuisse aliquandiu purum hominem, postea verò provecum fuisse ad dignitatem Filij Dei naturalis, ob merita. Secundo, ut asseratur Christum, quamvis ab initio productionis suæ semper potitum Verbi personalitate, eiq; unitum, tamen priùs naturā quam humanitas ejus personalitate divinā terminaretur, eliciisse actiones meritorias, quibus provehi ad unionem cum Verbo mereretur. Utrumque ergo modum promerendi unionem hypostaticam in hac conclusione excludere, & meritum tam tempore quam naturā præcedens unionem hypostaticam, Christo, vel humanitati ejus, denegare intendimus.

Et quidem quantum ad priorem sensum, res est certa de fide, nam affirmare Christum per aliquod tempus, ante unionem cum Verbo, fuisse purum hominem, & in eo statu meruisse humanitati suæ unionem cum Verbo, hæresis fuit Nestorij & Photini, proptereaque S. Gregorius lib. 9. regij Epist. 61. tradens Hibernis Episcopis profes-

sionem fidei, quam docendi essent emittere, qui è Nestorianismo ad Ecclesiam regrediebantur, inter alia præscribit, ut doceantur Christum à primo momento conditionis suæ fuisse Deum.

Hunc etiam errorem variis in locis egregie confutat Augustinus, præsertim lib. de correptione & gratia cap. 11. ubi hæc scribit: *Deus naturam nostram, id est animam rationalem, carnemque hominis Christi suscepit, susceptione singulariter mirabili, vel mirabiliter singulari, ut nullius justitiæ suæ præcedentibus meritis, Filius Dei sic esset ab initio, quo esse homo cepisset, ut ipse & Verbum quod sine initio est, una persona esset. Neque enim quispiam tantæ hujus rei cæcus est ignorantia, ut audeat dicere, quamvis de Spiritu Sancto, & Virgine Maria filium hominis natum, per liberum tamen arbitrium bene vivendo, & sine peccato bona opera faciendo, meruisse ut esset Dei filius, resistente Evangelio acque dicente, Verbum caro factum est. Nam ubi hoc factum est, nisi in utero virginali, unde fuit initium hominis Christi? Itemque Virgine requirente, quomodo fieret quod ei per Angelum nuntiabatur, Angelus respondit: Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi: propterea quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Propterea inquit, non propter opera, quæ nondum nati utique nulla sunt; sed propterea quia Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi, quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Ista natiuitas profecto gratuita conjuncta in unitate personæ hominem Deo, carnem Verbo. Iam natiuitatem bona opera secuta sunt, non bona opera meruerunt. Quibus verbis S. Doctor discrete affirmat, Christum non meruisse effici Filium Dei per opera arbitrij humani; sed jam ex utero, & ab ipsa conceptione fuisse Deum & hominem, ejusque humanitatem ad unionem hypostaticam cum Verbo elevatam.*

In contrarium tamen obijci possunt quædam Scripturæ loca, quibus videtur significari, humanitatem assumptam, fuisse divinitate inunctam, eamque accepisse propter merita, prælicita tempore aliquo ante unionem. Id enim videtur sonare locus ex Psal. 44. *Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis.* Ubi unctio humanitatis per divinitatem, facta dicitur propter odium peccati, & justitiæ amorem, quibus eam promeruerit. Neque enim verba hæc exponi possunt de nuda unctione gratiæ sanctificantis purè creatæ, cum eam Christus non habuerit ex merito, utpote debitam unioni hypostaticæ, ad modum proprietatis naturalis. Item cap. 5. Apoc. *agnus qui occisus est, dicitur dignus accipere virtutem & divinitatem, utique in præmium exceptæ mortis.* Ergo Christus non fuit Deus in hac vita mortali, sed post mortem obtinuit Deitatem hic per merita comparatam.

Verum neuter locus probat intentum, nam locus Psalmi, vel non debet intelligi de assumptione humanitatis ad Verbum, sed de gloria externa, & exaltatione ac celebritate nominis, Christo ob merita passionis post resurrectionem concessa; vel si intelligatur de unctione humanitatis per Deitatem, seu unctionem hypostaticam, particula propterea non denotat causam meritoriam, sed finalem, ita ut sensus sit, *Dilexisti justitiam & odisti iniquitatem, idque ut præstares, inunctus es à Deo oleo lætitiæ &c.* Itaque non quia Christus dilexit justitiam, & odio habuit iniquitatem,

DE CAUSA PHYSICA ET MORALI INCARN.

471

factus est Deus; sed è contrariò, diligeret iustitiam, & hominibus eam procuraret, possetque peccatum ita odisse, ut illud æquali satisfactione destrueret, inunctus est oleo lætitiæ, & divinitatis unguento in sua humanitate delibutus. Sic expositus locus ille prorsus vacat difficultate. Et idem ist de loco Joannis in quo, *accipere divinitatem*, non significat accipere unionem hypostaticam, sed manifestationem divinæ potentiae, virtutisque infinitæ præhabitæ, quæ tum demum prodita est, cum omnes Adversarij subiecti sunt Christi pedibus, & nomen ejus exaltatum est super omne nomen: quam nominis celebritatem, beatus ille cæcus, agno occiso optabat, ut posteriores gloriæ, abjectionem anteriorem compensarent, & qui se humiliaverat, exaltaretur, ut ibidem explicat Hieronymus. Vell si *accipere divinitatem*, ad unionem hypostaticam referatur, hic locus intelligi debet de reunionem totius humanitatis cum persona Verbi, quæ in resurrectione facta est, & quæ (ut infra dicemus) fuit veluti quadam restitutio unionis hypostaticæ, quam Christus per opera Incarnationem subsequencia de condigno promeruit. De quo articulo sequenti §. 3. corollario 4.

18. Quod verò per actiones in primo Incarnationis suæ momento prius naturâ elicitas, non meruerit Christus humanitatis suæ unionem cum Verbo, colligitur ex Augustino lib. 2. de peccat. meritis cap. 17. ubi hæc scribit: *Victorum omnium humanorum causa, superbia: ad hanc convincendam atque auferendam, talis medicina cælitus venit: ad elatum hominem per superbiam, Deus humilis descendit per misericordiam; gratiam claram manifestamque commendans in ipso homine, quem tanta præ participibus suis charitate suscepit. Neque enim & ipse ita Verbo Dei conjunctus, ut ipsa conjunctione unus Filius Dei, & unus idem ipse filius hominis fieret, præcedentibus suæ voluntatis meritis fecit. Vnum quippe illum esse oportebat. Essent autem & duo, & tres, & plures, si hoc fieri posset, non per Dei proprium donum, sed per hominis liberum arbitrium. Hoc ergo præcipue commendatur, hoc in sapientia atque scientia thesauris in Christo absconditis, quantum existimare audeo, præcipue docetur & discitur. Ubi manifestissimè Augustinus, quæcunque Christi merita, etiam non nisi naturâ præverint adoptionem unionis, excludit: eò enim dicit spectasse Deum, cum Christum produxit, & humanitatem ejus Verbo univit, ut agnoscerent homines quomodo potestatem acceperint filij Dei fieri, nempe post præventionem planè gratuitam; sicut filius naturalis ex pura Dei misericordia, & nullo suo interposito merito, unionem Verbi Divini cum humanitate sua est affecturus. Atqui fides docet primam gratiam actualem quâ ad justificationem & filiationem Dei adoptivam disponimur, ex nullo merito nobis obtingere, sed divinitus ex pura misericordia conferri: Igitur multò magis eminentissima illa gratia unionis, quæ est prototypum & primum exemplar omnium gratiarum, eodem modo obtingit Christo. Unde idem S. Doctor de prædestin. Sanct. cap. 15. Est præclarissimum lumen prædestinationis & gratiæ ipse Salvator, ipse mediator Dei hominum, homo Christus Jesus, qui ut hoc esset, quibus tandem suis, vel operum, vel fidei præcedentibus meritis natura humana quæ in illo est comparavit? Respondeatur quæso: ille homo, ut à Verbo Patri coeterno in unitate personæ assumptus, Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruit? quod ejus bo-*

A *num quaecunque præcessit? quid erit ante, quid credidit, quid petivit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perveniret?*

Ratio etiam suffragatur: Nam omne meritum in aliqua operatione fundatur: Sed nulla operatio de facto fuit in Christi humanitate prius naturâ quàm esset assumpta à Verbo: Ergo nec ullum meritum. Major patet, Minor probatur. Nulla operatio potuit esse in Christi humanitate prius naturâ quàm esset subsistens, cum actiones sint suppositorum seu subsistentium, ut tradunt Philosophi 1. metaph. cap. 1. Damascenus lib. 3. de fide cap. 15. & D. Thomas infra quæst. 19. art. 1. ad 3. & ad 4. Sed humanitas Christi per assumptionem ad Verbum Divinum effecta est subsistens, cum in ea non sit, neque fuerit alia subsistentia, præter subsistentiam Verbi Divini: Ergo nulla operatio de facto fuit in Christi humanitate prius naturâ quàm esset assumpta à Verbo.

Confirmatur: Ad meritum siue de condigno siue de congruo, exigitur sanctitas operantis: Sed Christi humanitas prius naturâ quàm uniretur Verbo, caruit sanctitate, cum substantiali, ut patet, tum accidentali, quæ omnis in Christo ab unionem derivata est: non igitur prius naturâ quàm uniretur, humanitas ejus de condigno vel de congruo meruit unionem.

C Dico secundo: Per opera prioritate temporis antecedentia unionem hypostaticam, non potuisse humanitatem Christi de potentia absoluta condignè mereri Incarnationem, bene tamen de congruo.

Prima pars probatur manifestâ ratione: Etenim opera antecedentia unionem humanitatis ad Verbum, non essent infiniti valoris, cum non procederent à supposito divino, ex quo solum potest in opera humanitatis infinitus valor derivari, sed ab humanitate in supposito creato subsistente: At solum opus valoris infiniti potest esse meritum de condigno Incarnationis; sicut sola satisfactio valoris infiniti potest esse condigna & æqualis offensæ contra Deum commissæ, ut disp. 3. fuscè ostendimus: Ergo implicat humanitatem Christi per opera prioritate temporis antecedentia sui unionem ad Verbum, eam de condigno promereri.

Secunda etiam pars patet, nam potuit humanitas Christi prius tempore produci quàm uniretur ad Verbum, & in supposito sibi connaturali subsistere, sicque subsistens, opus supernaturale elicere ordinatum ad Incarnationem merendam: At licet in tali opere non esset condignitas ex defectu æqualitatis, reperiretur tamen congruitas in ordine ad unionem humanitatis ad Verbum, cum ad congruitatem meriti non requiratur æqualitas inter meritum & præmium, sed sufficiat amicitia cum Deo, unde infra dicemus, SS. Patres qui Incarnationem præcesserunt, per orationes & sancta desideria, eam meruisse de congruo: Ergo de potentia absoluta, potuit humanitas Christi per opera prioritate temporis unionem hypostaticam antecedentia, eam de congruo promereri.

Dico tertio, humanitatem Christi, etiam de potentia absoluta, non potuisse mereri Incarnationem, de condigno vel de congruo, per opera prioritate naturæ illam antecedentia.

Hæc conclusio intelligi debet de humanitate Christi ut assumpta à Verbo, si enim fuisset prius alteri personæ increatæ, aut subsistentiæ Dei absolute unitæ, potuisset absque dubio mereri Incarna-

tionem cum Verbo, etiam de condigno, ut patebit A
ex infra dicendis.

Sic ergo intellecta conclusio probatur ratione
fundamentali. Implicat humanitatem Christi me-
reri unionem cum Verbo, per illum actum quem
repugnat procedere ab humanitate, nisi ut unita
Verbo, quia principium meriti non potest cadere
sub meritum: Sed impossibile est aliquem actum
meritorium procedere ab humanitate Christi, ni-
si ut unita Verbo: Ergo implicat humanitatem
Christi mereri unionem cum Verbo per opera
illam præcedentia. Major patet, Minor proba-
tur. Impossibile est humanitatem Christi aliquem
actum elicere, nisi ut prius unitam alicui subsisten-
tiæ: Sed ex suppositione quod talis humanitas
non præsupponatur personalitati Patris, vel Spi-
ritus Sancti, aut subsistentiæ absolutæ, non est
alia personalitas vel subsistentia, cui possit intelli-
gi unita, quam subsistentia Verbi: Ergo ex illa sup-
positione, (ex qua solum, ut supra diximus, pro-
cedit nostra conclusio) impossibile erit humani-
tatem Christi operari, nisi ut prius unitam Ver-
bo. Major probatur: Sicut existentia est conditio
indispensabiliter requisita ex parte efficientis ad
operandum, ita & subsistentia ex parte naturæ
substantialis operantis, quia subsistentia, vel est ip-
samet existentia, vel quid essentialiter & necessa-
riò præsuppositum ad existendum, unde est axioma
tritum, *Actiones sunt suppositorum*; & cum hic or-
do inter operationem & existentiam, ac subsisten-
tiā, sit intrinsecus & essentialis, non potest à Deo
immutari.

24. Dices, Subsistentiam esse conditionem merè
concomitantem, & non necessariò & per se
prærequisitam in natura ad operandum, sed
sufficere per ordinem ad potentiam Dei absolu-
tam, ut operetur, quod sit singularis, & existens;
unde cum humanitas Christi in priori naturæ ad
unionem ad Verbum sit singularis, & existens,
potest, per ordinem ad potentiam Dei absolu-
tam, unionem hypostaticam, per actus in illo
priori naturæ ab ea elicitos promereri.

25. Verùm hæc responsio non enervat vim argu-
menti propositi: Nam præterquam quod falsum
est quod humanitas Christi habuerit esse existen-
tiæ, priusquam uniretur Verbo, quia (ut in-
fra ostendemus) non existit nisi per incretam
Verbi Divini existentiam, argumentum factum
efficaciter probat subsistentiam esse per se prære-
quisitam in natura ad operandum, eo quod opera-
tio essentialiter præsupponat complementum sub-
stantiale: Ergo implicat humanitatem operari, nisi
ut subsistentem, subindeque subsistentia per se ad
operationem prærequiritur. Quod maximè urget
in sententia Divi Thomæ, docentis existentiam
esse ultimam actualitatem essentiae, ab illa distin-
ctam; cum enim evidens sit non posse naturam
operari, nisi habeat existentiam, à fortiori im-
possibile erit eam agere, nisi ut habeat subsistentiā.

§. II.

Solvuntur objectiones.

26. **O**bjicies primò contra istam conclusionem:
Accidens potest conservari sine subiecto, &
sine ipso operari, ut patet in mysterio Eucharistiæ:
Ergo etiam potuit humanitas Christi prius produci
& conservari à Deo sine aliquo supposito, & sic
conservata operari meritorie, mediante gratiā sibi
cōmunicatā, & per actus suos gratiā informatos,
unionem hypostaticā de congruo saltē promereri.

27. **R**espondeo, negando consequentiam & parita-

tem: Ratio discriminis est, quia existentia acciden-
tis immediatè afficit ejus essentiam, non autem
mediante subiecto, licet existentia ejus connatura-
liter dependeat à subiecto: At verò existentia sub-
stantiæ non afficit illam immediatè, sed mediante
subsistentiā, per quam natura fit proximè suscep-
tiva existentiae; unde sicut nulla natura potest sine
existentia à Deo conservari, ita nec sine aliquo
supposito. Addo quod accidens à subiecto separa-
tum, prius intelligitur existens per se, quam ope-
rans, ex eo quod impeditur inherentiā per modum
existendi per se, oportet quod talis modus essendi
per se antecedit operationem, quam antecederet
inherentiā, si adesset: Ergo similiter, quia sub-
stantia propria humanitatis Christi antecederet
ejus operationem, si adesset, eo quod cōplemen-
tum rei in proprio esse substantiali, necessariò
præcedat operationem, oportet quod si superna-
turaliter suppleatur illud complementum natura-
le per divinam personalitatem, prius sit naturam
assumptam subsistere subsistentiā illā divinā & in-
creatā, quam operari.

28. **O**bjicies secundo: Actus supernaturalis proce-
dens à gratiā habituali, & antecedens in aliquo
priori naturæ unionem cum Verbo, potest esse
meritorius, saltem de congruo, talis unionis: Sed
quavis in humanitate Christi omnis actus tam
naturalis quam supernaturalis procedat à Persona
Verbi, adhuc tamē potest intelligi in aliquo prio-
ri naturæ actus supernaturalis antecedens unionē
hypostaticam: Ergo & actus meritorius illius, sal-
tem de congruo. Minor videtur manifesta, non
enim minùs dependet in Angelo & primo homi-
ne primus actus charitatis à gratiā habituali in ge-
nere causæ efficientis & materialis receptivæ, quam
dependeat actus humanitatis Christi à Persona
Verbi, & tamen communiter docetur in Schola
D. Thomæ, quod in genere causæ materialis dis-
positive, primus actus charitatis in Angelis & pri-
mis parentibus, gratiā habitualement præcessit: Er-
go &c. Major verò suaderetur, quia ad merendum
de congruo unionem hypostaticam, nihil aliud re-
quiritur, saltem necessariò, quam actus superna-
turalis à gratiā procedens, antecedens illam in ali-
quo priori naturæ: quod enim non exigatur an-
tecessio temporis, patet in eo qui per actum cha-
ritatis intensum ut octo meretur augmentum ha-
bitus, tunc enim in eodem instanti temporis est
meritum & præmium, & meritum tunc solā prio-
ritate naturæ præmium antecedit.

29. **R**espondeo, negando Majorem, ad probationem
dicatur, præter illas condiciones requiri adhuc ad
merendum unionem cum Verbo, quod actus me-
ritorius non procedat ab humanitate, ut unita
Verbo: unde sicut de actu quo Angelus & primus
homo se disposuerunt ad gratiā in primo instan-
ti collatam, non potest dici quod fuerit meritorius
gratiæ ad quam disponebat, ne principium meriti
dicatur cadere sub meritum, sed tantum alterius
premiij, scilicet gloriæ: ita quavis daremus huma-
nitatem Christi se disposuisse ad gratiā unionis
per actum charitatis in primo conceptionis mo-
mento elicito (quod tamen admitendum non
est) adhuc tamen non posset ille actus esse merito-
rius, etiā de congruo, unionis cū Verbo; quia pro-
cederet ab humanitate, ut unita Verbo, & princi-
pium meriti non potest cadere sub meritum.

30. **E**x dictis inferes, Incarnationem, non prout di-
cit unionem humanitatis ad aliquam ex divinis
personis in communi & vagè sumptam, sed prout
importat unionem humanitatis ad secundam
Trinitatis

Trinitatis personam, potuisse, de absoluta Dei potentia, cadere sub merito, etiam de condigno. Nam potuit de potentia absoluta humanitas prius tempore produci, & Personæ Patris uniti, sicque producta & unita operari ex intentione merendi unionem ejusdem humanitatis ad secundam personam Trinitatis: At in opere sic elicit, & ad præmium ordinato, sufficiens reperiretur condignitas respectu unionis ejusdem humanitatis ad Verbum, cum esset infiniti valoris ex infinita dignitate personæ Patris operantis ut quod: Ergo sumpta Incarnatio pro unionem humanitatis ad secundam Trinitatis personam, potuit de potentia absoluta cadere sub merito condigno operum antecedentium.

ARTICVLVS III.

An Christus per opera subsequencia Incarnationem, eam mereri potuerit?

41. **A**ffirmant Suarez hic disp. 10. sect. 4. ubi distinguit inter intentionem seu prædestinationem Incarnationis, & ejus executionem, & ait Incarnationem, prout est in æterna Dei prædestinatione, non potuisse cadere sub meritum Christi, quia ante prædestinationem quæ fuit primus actus, & causa Incarnationis, non potuit præcedere neque prævideri à Deo aliqua actio Christi, cujus intuitu decerneretur Incarnatio: at ut executionem potuisse cadere sub Christi meritum, quia ante executionem ipsius Incarnationis, jam prævidebantur futura Christi merita, sicut & ipse Christus, ex vi illius primi decreti quo per modum intentionis Deus Incarnationem voluit. Idem docent Ruiz disp. 6. de prædestin. sect. 2. num. 15. & Coninck. disp. 8. de actibus supernat. dubio 7.

§. I.

Conclusio negativa statuitur.

Dico tamen, Christum per actus subsequentes unionem, & à Verbo ut unito humanitati procedentes, neque de condigno, neque de congruo potuisse mereri Incarnationem.

42. Hanc conclusionem probant aliqui hoc discursu. Si opera subsequencia Incarnationem possent de potentia absoluta esse merita condigna illius, sequeretur Christum illam meruisse de facto: Sed hoc non est dicendum, ut patet ex dictis articulo præcedenti: Ergo nec illud. Sequelam Majoris sic probant: Omnis excellentia & dignitas quæ potuit communicari Christo, de facto fuit ei communicata: Sed habere aliquid ex merito, nobilius & præstantius est, quam habere sine merito, ut docet D. Thomas infra quæst. 19. art. 3. & rationem assignat, nam qui habet aliquid per meritum, habet illud quodammodo per seipsum; qui autem sine merito, habet illud per aliud: nobilius autem est habere aliquid per seipsum, quam habere per aliud: Ergo si Christus potuit mereri unionem cum Verbo, per opera illam subsequencia, sequitur quod de facto eam meruerit. Ita Alvarez hic disp. 16.

43. Verum hic discursus non videtur efficax, quia (ut ostendemus infra, cum agemus de merito Christi) potuit Christus de potentia absoluta beatitudinem animæ habitam ab initio conceptionis de condigno mereri, & tamen illam de facto

Tom. IV.

A non meruit, ut ibidem dicemus: Ergo ex non implicantia meriti Incarnationis per opera subsequencia, non recte inferitur, quod illa foret de facto horum meritorum præmium. Hac ergo ratione prætermittā.

B Probatur conclusio ratione fundamentali, Principium meriti non potest cadere sub merito operis procedentis ab ipso: Sed unio hypostatica est principium omnis meriti: Ergo non potest cadere sub merito alicujus operis procedentis à Christo. Minor pater, nam principium operum Christi non est ipsa humanitas, sed suppositum Christi, quod est suppositum Verbi Divini unitum ipsi humanitati. Major verò docetur à Divo Thoma hic art. 11. & quæst. 29. de verit. art. 6. in corp. & passim usurpatur à Theologis, qui ex illo principio inferunt in tractatu de gratia, hominem non posse mereri primam gratiam, quia talis gratia est principium & prima radix totius meriti.

Confirmatur: Meritum pollet vi quadam morali attractivâ præmii: Sed nulla ratione fieri potest ut idem seipsum attrahat: Ergo impossibile est ut idem sit meritum sui ipsius, atque adeo etiam implicat ut idem sit meritum sui principii à quo habet vim merendi, quia quod est causa causæ, est causa causati.

C Huic efficacissimo argumento in primis respondent Adversarii, distinguendo Majorem, illamque concedendo de lege ordinaria Dei, & attentis rerum naturis, & negando de potentia absoluta & extraordinaria. Unde dicunt quod licet Incarnatio non potuerit esse præmium meriti operum procedentium ab ipsa, de lege ordinaria, & attentâ rei naturâ, bene tamen de potentia absoluta & extraordinaria.

D Sed contra primò, Esto causa efficiens moralis meriti, possit aliquo modo cadere sub merito; unde antiqui Patres, ut infra ostendemus, per ipsam gratiam obtentam in vi meritorum Christi, Incarnationem de congruo meruerunt: tamen principium formale meriti non potest, etiam de potentia absoluta, sub merito cujus est formale principium cadere: Sed Verbum ut unitum humanitati est principium formale meriti procedentis ab humanitate, cum à Deitate unita, ut à forma, valorem meritorium recipiat: Ergo Incarnatio nec de potentia absoluta potuit cadere sub merito operum procedentium ab ipsa. Minor est certa, & patet ex dictis supra disp. 4. cum de valore satisfactionis Christi agebamus. Major probatur: Si principium formale meriti possit esse ejusdem meriti præmium, sequeretur tale meritum seipsum ut meritum mereri: Sed hoc repugnat, idem namque à se ipso dependere non potest, nec per consequens meritorie causari, nec remunerari seipso: Ergo & illud. Probatur sequela: Meritum formæ est etiam meritum effectus formalis formæ, sicut causa efficiens formam, efficit etiam ejus effectum formalem: Ergo si opus meritorium, formam à qua desumit valorem, & in ratione meriti formaliter constituitur, mereri potest, etiam poterit mereri seipsum, quatenus est meritum, & seipso remunerari.

E Secundò, Meritum operationum Christi, respectu unionis humanitatis ad Verbum, vel est juxta inclinationem intrinsecam gratiæ unionis, vel supra illius inclinationem: Si primum, tale meritum miraculosum non erit, sed Christo connaturale. Si secundum, implicat quod illam de condigno mereatur: meritum enim de condigno non excedit terminum inclinationis intrinsecæ formæ à

Ooo

qua suum valorem desumit: Ergo vel asserendum est, potuisse connaturaliter Christum de condigno Incarnationem mereri, vel id non potuisse efficere, etiam de potentia absoluta.

49. Tertiò, Si non obstat dependentia essentialis operis à principio intrinseco ut illud possit mereri, Christus per opera ab ipso procedentia, & subsequencia Incarnationem, non solum unionem hypostaticam, sed etiam suam prædestinationem, seu decretum intentivum Incarnationis, promereri potuit: Consequens non admittunt Adversarij: Ergo nec Antecedens admittere debent.

50. Respondent secundò Adversarij, quod licet quando principium meriti datur absolute, non possit cadere sub merito, bene tamen quando non datur absolute, sed sub conditione futuri meriti, & dependenter ab illo: ut si Rex tribuat militi arma & equum, anticipatà solutione, in stipendium futuri laboris & militiæ, eodem equo & armis futurorum. Unde cum Deus potuerit conferre humanitati Christi beneficium unionis hypostaticæ ad Verbum, sub conditione meriti in ea subsistendo exercendi, Christus per opera Incarnationem subsequencia, eam potuit promereri.

51. Verùm quamvis hæc responsio videatur habere aliquam apparentiam, in re tamen nihil habet soliditatis; nam quamvis illud à quo meriti valor non provenit, possit alicui dari intuitu & sub conditione meriti futuri, secus tamen illud à quo est omnis meriti valor. Cujus differentia ratio est, tum quia meritum postea subsequens, potest habere rationem pretij respectu illius à quo non desumit suum valorem, secus tamen respectu illius à quo totum valorem habet. Tum etiam, quia ex eo quod aliquid datur à quo valor meriti non desumitur, sub conditione meriti futuri, non sequitur quod idem sit causa & effectus respectu ejusdem, secundum eandem rationem, & in eodem genere & modo causæ, quod tamen sequeretur, si illud quod est principium totale meriti, daretur intuitu & sub conditione illius ut futuri. Unio autem hypostatica est principium à quo totaliter derivatur meritum Christi & in esse physico & in esse moris; cum omnia opera Christi procedant ab ipso supposito tanquam à principio quod, non verò ab humanitate, & valorem infinitum quem tam in ratione meriti quam satisfactionis habent, à Verbo, ut unito humanitati, tanquam à principio formali desumant.

52. Addo quod, quando aliquid conceditur alteri, sub conditione meriti futuri per illud exercendi, non datur illi simpliciter, sed solum quoad usum, ut eo mediante faciat sibi debitam ejus possessionem, & absolutum dominium: unde principium meriti, formaliter ut tale, non cadit sub merito; quia illud quod ita conceditur, sub una ratione est causa meriti, sub alia verò est præmium & effectus: est enim causa meriti, ut imperfectè, & quoad usum tantum possessum, est verò præmium & effectus illius, quatenus perfectè & simpliciter translatus in dominium merentis. Ex quo sequitur, illud quod non potest alicui imperfectè, & suspensà donatione concedi, sed hoc ipso quod alicui conceditur, datur illi simpliciter, & ab ipso simpliciter habetur, non posse dari sub conditione meriti futuri, sed si conditio illa apponatur, erit impertinens. Principium autem meriti sive in Christo sive in aliis hominibus, cum sit unio hypostatica, & gratia, non potest concedi

A solum quoad usum, & donatione suspensà, quæ nulla sit conditione non stante, sed hoc ipso quod conceditur, simpliciter datur, & simpliciter habetur ab eo cui conceditur, sive postea sequatur operatio meritoria, sive non. Et ob hanc rationem non potest alicui dari esse sub conditione meriti futuri, quia esse nequit dari donatione suspensà & imperfectè, sed si alicui datur, simpliciter datur: unde nullus potest mereri suum esse, & suam creationem.

Ex his etiam patet, instantiam de equo & armis in anticipatam solutionem futuri laboris & militiæ à Rege militi concessis, nullius esse momenti. Primò quia valor hujusmodi laboris & meriti non derivatur ab equo, & armis, sed à virtute, prudentia, & arte militis: valor autem meritorius in operibus Christi, ab unionem hypostatica procedit, & in aliis puris hominibus à prima gratia. Unde S. Thomas 1. 2. quæst. 114. art. 5. docet hominem non posse sibi mereri primam gratiam, & sibi tertio loco objicit istud argumentum, quod est præcipuum Adversariorum fundamentum. *Apud homines aliquis potest promereri donum jam acceptum, sicut qui accipit equum à domino, meretur ipsum, bene utendo eo in servitio domini: Ergo multò magis primam gratiam jam susceptam potest homo promereri à Deo per subsequencia opera.* Cui objectioni sic respondet. *Ad tertium dicendum quod omne bonum opus hominis procedit à prima gratia, sicut à principio, non autem procedit à quocunque humano dono; & ideo non est similis ratio de dono gratia, & de dono humano.*

Deinde dona quæ ab homine conceduntur, dari possunt imperfectè, & in usum, aut donatione suspensà, atque sic imperfectè habita, possunt adhuc cadere sub merito, ut perfectè & absolute habeantur: unde in exemplo adducto, equus & arma non concederentur militi à Rege, nisi imperfectè, & quoad usum, si sub conditione futuri laboris ei darentur: per hujusmodi verò laborem miles sibi faceret debitam absolute equi possessionem, absolutumque dominium ipsius acquireret. Unio autem hypostatica, non potest concedi solum quoad usum, & donatione suspensà; sed eo ipso quod datur, simpliciter & absolute conceditur; & sic Deus non potuit humanitati Christi beneficium unionis hypostaticæ ad Verbum conferre, sub conditione meriti in ea subsistendo exercendi.

Secundò probatur conclusio ratione quam innuat S. Thomas quæst. 29. de verit. art. 6. ubi sic discurrit: *Meritum est causa præmij, non quidem per modum finalis causæ, sic enim magis præmium est causa meriti, sed magis secundum reductionem ad causam efficientem, in quantum meritum facit præmio dignum, & sic ad præmium disponit. Id autem quod est causa per modum efficientis, nullo modo potest esse posterius tempore eo cuius est causa, unde non potest esse quod aliquid mereatur quod jam habet.* Quod autem in humanis aliquis pro accepto beneficio domino suo serviat, magis habet rationem gratiarum actionis, quam meriti. Quibus verbis S. Doctor, & exemplo à Suare adducto respondet, & hanc rationem ad probandam nostram conclusionem innuat. Meritum scilicet habet ad præmium, sicut medium ad finem, via ad terminum, dispositio ad formam, & causa efficiens ad effectum: Sed implicat medium subsequi finem, & viam esse posteriorem termino, dispositionem formam, & causam efficientem effectui: Ergo impos-

fibile est meritum esse posterius termino, & per consequens Christum per opera subsequencia Incarnationem, eam de condigno vel de congruo promereri.

55. Tertiò suaderi potest conclusio, convellendo præcipuum Suaris fundamentum, initio articuli propositum. Merita Christi ut futura non potuerunt movere Deum ab æterno, nec de condigno, nec de congruo, ad decernendam executionem suæ Incarnationis: Ergo executionem illam mereri non potuit Christus de condigno nec de congruo. Consequentia patet, meritum enim executionis Incarnationis est illud duntaxat quod moraliter movet Deum, vel de condigno, vel de congruo, ad executionem decreti suæ Incarnationis. Antecedens verò probatur: Merita Christi ut futura, nullo modo præcedere potuerunt in scientia Dei decretum quod habuit exequendi suam Incarnationem: Ergo nec movere Deum ad habendum tale decretum. Consequentia est manifesta, nihil enim ut futurum movere potest divinam voluntatem ad habendum aliquod decretum, nisi ut futurum præcedat decretum illud, saltem in scientia Dei. Unde Thomistæ in Tractatu de prædestinatione docent, & Suarez ac Ruisius consentiunt, merita non movere Deum ad prædestinandos homines; quia cum sint effectus prædestinationis, non præcedunt ut futura in scientia Dei, sed eorum futuritio posterior est prædestinatione, seu decreto quo homines eliguntur ad gloriam, juxta illud D. Prosperi 2. de vocat. Gentium cap. 35. *Deus his quos eligit sine meritis, dat unde ornantur ex meritis.* Antecedens verò probatur & explicatur: Cum merita Christi non possint intelligi ut futura, nisi eo ipso intelligatur Christus ipse futurus in tempore: Christus autem futurus in tempore concipi nequeat, non præsupposito decreto divino exequendi Incarnationem, manifestum est implicare omnino, quod merita Christi tale decretum in cognitione seu præscientia Dei præcesserint.

56. Dices, Christus & ejus merita cognosci potuerunt à Deo ut futura, præsupposita duntaxat intentione quam habuit sese incarnandi, abstrahendo à decreto illam intentionem exequendi: Ergo sic cognita & prævisa, movere potuerunt Deum ad volendum executionem Incarnationis.

Sed contra: Merita Christi non sunt futura, saltem infallibiliter, nisi ex vi intentionis efficacis illorum: Sed intentio non est efficax, si præscindat à voluntate executionis: Ergo falsum omnino est, quod Deus prævidere potuerit merita Christi ut futura, in intentione quam habuit sese incarnandi, abstrahente à decreto illam exequendi.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Iccèt præcipua Adversariorum fundamenta soluta maneant ex dictis paragrapho præcedenti, exponendo rationes nostræ conclusionis, ut tamen eorum debilitas magis appareat, ea breviter proponemus ac diluamus.

57. Obijcit ergo primò: Principium meriti potest de potentia absoluta cadere sub merito operis procedentis ab ipso: Ergo potuit Christus per opera subsequencia Incarnationem, ipsam mereri. Consequentia patet ex supra dictis: Antecedens verò probatur primò, quia principium effe-

Tom. IV.

Activum actus potest ab ipso dispositivè causari, & de facto sic contingere in gratia habituali respectu actus contritionis, docuimus in Tractatu de justificatione, disputatione 1. art. 8. Ergo pariter principium meriti poterit ab illo meritorie causari. Secundò antiqui Patres meruerunt de congruo Incarnationem Verbi, ut dicemus articulo sequenti, & tamen illorum gratia fuit effectus meritorum Christi, nedum in genere causæ finalis, verum etiam in genere causæ efficientis moralis, ut tenet communior Theologorum sententia: Ergo principium meriti potest cadere sub merito, saltem de congruo.

B Respondeo distinguendo Antecedens: Principium meriti purè effectivum, potest de potentia absoluta cadere sub merito operis procedentis ab ipso, transeat Antecedens. Principium meriti effectivum & formale, nego Antecedens, & Consequentiam. Nam gratia unionis non solum est principium effectivum meritorum Christi, sed etiam principium formale, non in esse physico, sed in genere moris; cum operationes Christi Theandricæ, à persona Verbi Divini, ut à forma, valorem infinitum in esse moris recipiant. Ex quo patet solutio ad utramque probationem Antecedentis, seu disparitas ad duo exempla ibidem adducta; nam actus contritionis non constituitur formaliter in ratione dispositionis ad gratiam, per ipsam gratiam, sed per propriam entitatem à gratia efficienter causatam; nec merita antiquorum Patrum, per Incarnationem Verbi constituta fuere formaliter, sed tantum ab illa efficienter moraliter, seu meritorie causata. Addo quod Christi merita præintelliguntur futura ante decretum conferendi gratiam antiquis Patribus, cum Christus sit causa meritoria prædestinationis hominum: at non præintelliguntur futura ante decretum exequendi Incarnationem, ut supra contra Suarem ostendimus: unde licet Christus gratiam antiquis Patribus meruerit, suam tamen Incarnationem mereri non potuit.

D Obijcit secundò: Christus mereri potuit executionem unionis hypostaticæ, si ejus merita ut futura prævideri potuerunt à Deo prius prioritate naturæ, quam vellet exequi intentionem quam habebat sese incarnandi: Sed potuerunt merita Christi ut futura ita prævideri à Deo: Ergo & Christus mereri potuit executionem suæ Incarnationis. Major est certa, si enim merita Christi ut futura, prius à Deo videri potuerint, quam vellet intentionem sese incarnandi exequi, movere potuerunt ipsum ad volendum executionem Incarnationis. Minor verò probatur. Intentio quam habuit Deus sese incarnandi, est prior decreto illam exequendi: Sed in illa intentione Incarnationis, ut ita priori decreto executionis ejus, potuerunt merita Christi prævideri ut futura: Ergo prius prioritate naturæ quam vellet Deus exequi intentionem suæ Incarnationis, potuerunt merita Christi à Deo prævideri ut futura.

E Confirmatur: Licet prædestinatio hominum, in communi doctrina Thomistarum, fiat ante prævisa merita, prævisio tamen meritorum præcedit in mente divina decretum executionis talis prædestinationis, ut in Tractatu de prædestinatione docuimus: Ergo similiter, licet prædestinatio Christi, sive intentio Incarnationis, sit prior in intellectu Dei prævisione meritorum Christi, prius tamen merita illa prævideri potuerunt à Deo, quam decerneret exequi intentionem suam Incarnationis.

Qoo ij

58.

59.

60.

Disp. 2.
art. 1.
§. 9.
corol. 4.

§1. Ad objectionem respondeo, concessa Majori, negando Minorem, ad cuius probationem, distinguo Majorem. Intentio quam habuit Deus sese incarnandi, ut abstrahit à sui efficacia, est prior decreto illam exequendi, concedo Majorem. Intentio quam habuit Deus sese incarnandi, ut efficax est, prior est decreto illam exequendi, nego Majorem. Sic enim considerata importat voluntatem executionis, subindeque non est illa prior. Unde quia merita Christi ut futura prævideri non potuerunt à Deo in intentione Incarnationis, nisi ut efficaci, & hæc intentio ut efficax non præcedit decretum suæ executionis, non potuit Deus priusquam veller executionem suæ Incarnationis, prævidere merita Christi ut futura. Ad confirmationem, nego consequentiam & paritatem: Ratio disparitatis est, quia merita hominis prædestinati non dependent ab executione prædestinationis ejus, tanquam à causa efficiente, sed potius è contra ipsa executio prædestinationis, est effectus meritorum prædestinati. At verò merita Christi habent pro sua causa efficiente, non solum intentionem Incarnationis, sive prædestinationem Christi, sed etiam ejus executionem, ut ex supra dictis patet.

§. III.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

§2. EX dictis colliges primò contra Suarem supra citatum, & alios Recentiores, Christum nec meruisse, nec potuisse mereri suæ Incarnationis continuationem. Nā Incarnatio continuata idem est cum Incarnatione ut primò producta: Ergo si Incarnatio ut primò producta non possit cadere sub merito Christi, id etiam non poterit Incarnatio ut continuata. Consequentia patet, Antecedens probatur. Continuatio unionis hypostaticæ, nihil omnino addit supra ea quæ ex vi suæ primæ productionis ipsi competunt, non enim continuatur in esse per additionem alicujus, putà partis, gradus, aut etiam auxilij divini, vel actionis, quia est tota simul, & mensuratur duratione omnino indivisibili, scilicet æternitate participatà, cum sit omnino immutabilis & permanens, ut docet S. Thomas infra qu. 50. art. 2. in 3. dist. 21. qu. 1. art. 1. & ibidem ad Annibaldum.

§3. Dices, Licet unio hypostatica, ut continuata, non addat aliquid reale supra seipsam ut primò productam, addit tamen aliquid virtualiter, quia dicit seipsam ut habet successionem extrinsecam per coexistentiam ad nostrum tempus, quod non dicit unio, ut primò producta.

Sed contra: Principium meriti, utpote causa efficiens moralis præmij, debet realiter distingui ab illo, sicut in simili dicitur de causa efficienti physica respectu sui effectus; quoad hoc enim est eadem ratio de causalitate physica ac de morali, cum etiam causalitas ista moralis sit realis. Ergo licet unio hypostatica, ut continuata & coexistens tempori, distinguatur virtualiter à seipsa ut primò producta, non potest tamen cadere sub merito Christi, cum talis unio, ut primò producta, sit principium totius meriti Christi, subindeque sub ejus meritum cadere nequeat, ut supra ostendimus.

§4. Confirmatur: Gratia viæ, quatenus continuata, nequit esse præmium meriti procedentis ab ipsa, quatenus primò producta; aliàs donum perseverantiæ posset cadere sub merito de condigno operum puræ creaturæ, cujus oppositum in Tra-

A statu de merito docuimus: At non alià ratione, nisi quia inter gratiam, quatenus primò producta, & quatenus continuatam, non intervenit realis distinctio: Ergo si continuatio Incarnationis non distinguatur realiter à prima ejus productione, non poterit cadere sub merito de condigno operum quæ Christus in primo suæ Incarnationis momento elicit.

Neque obstat quod per Dei potentiam potuerit unio hypostatica non esse in tempore futuro, & divina voluntas potuerit decernere Incarnationem, non decernendo ex vi hujus decreti continuationem illius: hoc enim sicut non arguit continuationem unionis fieri per additionem novæ realitatis, ita nec probat illam posse cadere sub merito.

B Colliges secundò contra Delugo, Vazquem, Ripaldam, aliosque Recentiores, Christum non meruisse Virginis maternitatem, hoc est ex Beatissima Virgine concipi & nasci, nec alias circumstantias Incarnationem antecedentes, vel concomitantes.

Probatum breviter: Principium mediatum meriti non potest cadere sub merito actus cujus est principium: Sed Beatissima Virgo fuit principium mediatum meritorum Christi Domini, quatenus fuit principium humanitatis, quæ exstitit illorum meritorum immediatum principium: Ergo non potuit sub ratione principij, nec proinde sub ratione matris, sub eisdem meritis cadere.

C Respondet Delugo, Christum, etsi in primo sui esse, & in sui connaturali conservatione, dependentiam à Beatissima Virgine habuerit, in sui tamen conservatione miraculosa, qualiter fuit ante mortem conservatus, nullam ab illius concursu dependentiam habuisse, & ex meritis Christi prævisi in prædicto statu, fuisse electam Beatissimam Virginem in matrem ipsius. Itaque vult Christum oratione in horto ter iterata, sic timori mortis & impendentium suppliciorum laxasse habenas, & permisisse in se sævire, ut emorà & convulsà totius corporis compage, mors inevitabiliter ingrueret, nec arceri potuisset, nisi auxilio vi generationis maternæ debito, aliud validius, quo servaretur & fulciretur, singulari miraculo suffectum fuisset; & tunc humanitatem Christi hoc novo concursu servatam, & influxu B. Virginis exemptam, meruisse illius maternitatem, per opera quæ tunc exercuit.

D Verum hæc doctrina & solutio adeò subtilis est, ut desinat in aristam, ut bellè ait vir è Societate gravissimus. Nec solum futilis & absurda est, sed non videtur etiam aliquā specie impietatis carere, quod Christum redemptorem suæ matris, majorum, & subinde totius generis humani constituat, cum definit esse filius Virginis, seu quod perinde est, cum nihil servavit eorum quæ ex generatione matris, & ex filiatione receperat.

E Addo quod Augustinus de prædestin. Sancta, cap. 15. loquens de Christi conceptione ex Virgine, sic ait: *Neque retributa est ista generatio, sed tributa: ut alienus ab omni obligatione peccati de Spiritu & Virgine nasceretur*: At si fuisset præmium meritorum Christi prævisi miraculose viventis & operantis, in prædicto statu fuisset retributa, & non gratis tributa: sicut quia gratia antiquorum Patrum fuit præmium meritorum Christi, non dicitur tributa, sed retributa, comparative ad Christum: Ergo juxta Augustinum conceptio Christi ex Virgine, subindeque Bea-

tissima Virginis maternitas, non fuit ex meritis Christi prævisi ut miraculosè viventis & operantis.

68. Confirmatur: Augustinus exemplo hujusmodi conceptionis ibidem probat contra Pelagianos, primam gratiam ad credendum gratis omnino donari: At prima gratia in nobis non solum non est ex meritis præcedentibus, sed nec etiam ex meritis subsequens, in Dei prævisione existentibus: Ergo nativitas Christi ex Virgine, non solum fuit gratia, per exclusionem meritum antecedentium, sed etiam per exclusionem meritum subsequentium Christi, ut prævisi miraculosè viventis & operantis.

69. Contra hoc corollarium obijciunt Adversarij: Beatissima Virgo meruit esse mater Christi, & illum in se concipere, merito saltem de congruo: Ergo Christus meruit Virginis maternitatem, siquæ nativitatem ex illa. Antecedens constabit ex infra dicendis. Consequentia verò probatur primo, quia nulla dignitas est Virgini concedenda, quæ non attribuitur Christo: Ergo si Virgo meruit esse mater Christi, Christus etiam meruit Virginis maternitatem, siquæ ex illa nativitatem. Secundo, gratia in vi cuius meruit Virgo Christi maternitatem, fuit effectus meritum Christi, non solum in genere causæ finalis, sed etiam in genere causæ efficientis moralis, ut plures existimant: Sed quod est causa causæ, est etiam causa causati: Ergo Christus merens gratiam causantem moraliter maternitatem Virginis, & sui nativitatem, meruit etiam eandem maternitatem, & nativitatem ex Virgine.

70. Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam, ad cuius primam probationem dicendum, verum esse Antecedens de his quæ non pertinent ad principium meritum Christi, falsum autem de spectantibus ad illud; & quia nativitas Christi ex Virgine fuit via ad existentiam Incarnationis, quæ fuit Christo principium merendi, sit consequens ut quamvis concedatur Virgini congruum maternitatis & Incarnationis meritum, non sit Christo concedendum meritum illarum condignum.

Ad secundam, concessa Majori, distinguo Minorem. Quod est causa causæ infallibiliter inferentis effectum, concedo Minorem. Quod est causa causæ non sic inferentis effectum, nego Minorem & Consequentiam. Nam merita Beatissimæ Virginis non fuere causa ab intrinseco infallibiliter inferens nativitatem Christi, nec Mariæ maternitatem; & ideo quamvis Christus suis meritis fuerit moralis causa gratiæ & meritum Virginis, non sequitur sui nativitatem ex Virgine meritorie causasse.

71. Colliges tertio, Christum meruisse circumstantias Incarnationem consequentes, quia illæ non prærequiruntur merito ipsius, nec se tenent ex parte principij merendi, sed ad illud subsequuntur; unde nihil impedit quominus cadere poterint sub merito Christi. Meruit ergo Christus Pastorum & Magorum adorationem, apparitionem stellæ, fugam in Ægyptum ad evitandam præmaturam mortem, curam & sollicitudinem Sacratissimæ Virginis & Beati Josephi &c.

72. Ex eodem principio sequitur, Christum meruisse extensionem unionis hypostaticæ ad eas substantiæ partes quas acquirebat per nutritionem. Quamvis enim probabiliter dici possit, extensionem illam fuisse Christo debitam ex vi prioris unionis, & ex illa fuisse sequutam sine aliquo me-

rito; magis tamen consonum est dignitati & excellentiæ Christi, asserere eam fuisse debitam Christo, nedum titulo sequelæ, ex vi prioris unionis, sed etiam titulo meriti: sicut etiam gloria corporis fuit Christo debita, titulo meriti, atque ita fuit ad tempus impedita, ne redundaret ex gloria animæ, ut eam posset actualiter mereri.

Dices, Si Christus potuit mereri extensionem unionis hypostaticæ ad illas substantiæ partes quas continuo acquirebat per nutritionem, etiam potuit mereri continuationem Incarnationis. Sequela probatur: Qui meretur ea quæ sunt necessaria ad conservationem alicujus rei, meretur ejus continuationem: Sed extensio unionis hypostaticæ ad illas partes quæ per nutritionem accrescunt, erat necessaria ad ejusdem unionis conservationem: Ergo si Christus meruit illam extensionem, meruit etiam Incarnationis continuationem.

Respondeo negando sequelam, ad cuius probationem, distinguo Majorem: Qui meretur ea quæ sunt necessaria per se & immediatè, concedo. Remotè & per accidens, nego. Extensio verò unionis hypostaticæ ad partes de novo per nutritionem advenientes, erat solum remotè & per accidens requisita, inquantum nutritio erat necessaria ad conservationem vite ipsius: unde modo Christo non indigente nutritione, sine illa unio hypostatica continuatur.

Colliges ultimò, Christum meruisse reunionem suæ humanitatis ad Verbum Divinum, quæ fuit facta in resurrectione.

Explicatur hoc corollarium: In Christi resurrectione duplex unio intercessit. Prima est unio, seu potius reunitio animæ cum corpore, quam certum est, & concedunt omnes Christum suâ sanctissimâ passione meruisse. Secunda est conjunctio personalis totius naturæ humanæ cum Verbo Divino, quæ per mortem Christi esse desierat. Licet enim certum sit secundum fidem, partes humanitatis separatas, nimirum animam in Lybmo existentem, & corpus in sepulchro reconditum, & formâ cadaveris informatum, mansisse unitas personalitati Verbi in triduo mortis; quod enim Christus assumpsit, nunquam dimisit: nihilominus tota humanitas non mansit unita Verbo, quia tota humanitas non dicit partes quomodocumque & ab invicem separatas, sed realiter inter se conjunctas, ita ut anima actuè & vivificet corpus. Tota ergo humanitas Christi fuit solum reunita Verbo Divino in instanti resurrectionis Christi, in quo anima ejus gloriosa iterum corpus ejus vivificavit; ex qua unione animæ cum corpore, consecuta est etiam reunitio totius humanitatis cum personalitate Verbi; quæ reunitio fuit veluti quædam restitutio unionis hypostaticæ, quæ fuerat per mortem Christi dissoluta; & hanc reunionem humanitatis cum Verbo dicimus Christum meruisse.

Ratio est, quia quæ per se pertinent ad resurrectionem, referenda sunt in meritum ipsius Christi: Sed ad resurrectionem Christi per se pertinet hæc reunitio: Ergo Christum illam meruisse dicendum est. Major pater, nam Christus meruit suam resurrectionem, ut ostendimus infra cum agemus de merito Christi. Minor verò probatur: Ad resurrectionem Christi per se pertinet non solum quod partes ejus, scilicet anima & corpus, reuniantur, & componant humanitatem, sed etiam quod illam componant, non quomodocumque, sed in ipsomet supposito Verbi Divini; si enim

illam non componerent in eodem supposito Verbi Divini, jam non resurgeret idem Christus, qui est persona composita ex hac humanitate & personalitate Verbi Divini. Potestque confirmari ex illo Apocal. 5. *Dignus est agnus qui occisus est accipere virtutem & divinitatem.* Christus enim divinitatem accepit in resurrectione, per reunionem totius humanitatis cum persona Verbi, quæ fuit veluti restitutio unionis hypostaticæ.

77. Dices primò, Talis unio humanitatis cum persona Verbi, facta in resurrectione, consequitur ad unionem factam in Incarnatione, & ad reunionem partium humanitatis inter se, factam in resurrectione: Ergo non cadit sub merito Christi. Antecedens est certum, ex eo enim quod in Incarnatione humanitas fuerit assumpta à Verbo inamissibiliter, sequitur quod quotiescunque humanitas extiterit, sit unita Verbo Divino: Unde cum in resurrectione humanitas Christi, quæ per mortem destructa fuerat, iterum fuerit reparata per unionem animæ cum corpore, sequitur quod illa humanitas hoc ipso fuerit reunita Verbo Divino. Consequentia verò probatur: Illud non cadit sub merito, quod naturali sequelâ consequitur ad aliud quod gratis concessum est; hac enim ratione Christus habuit gratiam, beatitudinem, scientiam infusam, virtutes infusas, & dona Spiritus sancti, sine meritis; quia hæc consequuntur ad unionem hypostaticam, quæ gratis illi concessa est: Ergo cum prima unio facta in Incarnatione, & similiter reunio animæ cum corpore facta in resurrectione, fuerint concessæ gratis, & nullis præcedentibus meritis ipsius Christi, idem dicendum erit de restitutione unionis hypostaticæ facta in resurrectione.

78. Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam: Ad probationem dicendum illud quod naturali sequelâ consequitur ad aliud quod gratis concessum est, non cadere sub merito, si illud quod gratis concessum est, per aliquod tempus non desinat: si autem desinat per aliquod tempus, tunc potest illud quod consequitur cadere sub merito; unde cum prima unio totius humanitatis cum persona Verbi Divini, facta in Incarnatione, desierit in morte Christi, desinente ipsâ humanitate, potuit deinde restitutio illius unionis, facta in resurrectione, cadere sub merito Christi. Ad illud verò quod dicitur de reunionem partium humanitatis, facta in resurrectione, respondetur illam non esse omnino gratuitam, sicut fuit prima unio hypostatica facta in Incarnatione: Christus enim per se primò meruit talem reunionem partium inter se, & ex consequenti reparationem totius humanitatis, & restitutionem unionis hypostaticæ factam in resurrectione.

79. Dices secundò, Eadem fuit unio hypostatica totius humanitatis facta in resurrectione, ac ea quæ facta est in utero beatæ Virginis, in instanti conceptionis Christi; eadem enim numero fuit humanitas, eadem subsistentia Verbi Divini, nullâ de novo interveniente actione unitivâ: Ergo si Christus primam unionem non meruit, neque secundam mereri potuit.

80. Respondeo eandem quidem fuisse unionem, sed discontinuatam & interruptam, prima enim unio hypostatica totius humanitatis cum Verbo, fuit dissoluta in morte Christi, destructâ ipsâ humanitate: unde licet Christus non meruerit primam unionem factam in instanti conceptionis, potuit tamen mereri reparationem, seu restituti-

tionem ejusdem unionis, factam in instanti resurrectionis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum SS. Patres meruerint, aut saltem mereri potuerint Incarnationem, ejusque circumstantias, de congruo?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia, & vera eliguntur.

Nota primò, nomine Sanctorum Patrum, intelligi viros illos sanctos, sive legis naturæ, sive legis scriptæ, quibus futuri Messia facta fuit specialis à Deo revelatio, aut promissio.

Notandū secundò, plura posse in Incarnatione considerari, nimirum ejus substantiam, illius accelerationem, & alias circumstantias, ejusque effectus, qui sunt præcipuè duo, scilicet justificatio animarum, & apertio januæ regni cælestis; id est ablatio illius indignitatis, quæ remanserat in tota natura humana, ex eo quod caput illius Deum offenderat; unde fiebat quod quantumcumque particulares homines justi essent, impediabantur à consecutione gloriæ, quoadusque satisfactio æqualis & condigna exhiberetur ab aliquo individuo ejusdem naturæ.

Nota tertio, congruitatem dupliciter accipi posse. Uno modo pro congruitate fundata in pura misericordia Dei, sine aliquo jure, sive debito ex parte operis. Alio modo pro congruitate fundata in proportionem amicitia, & in opere gratiæ factæ ab amico: amicitia enim, cum sit pars potentialis justitiæ, fundat aliquod debitum, etsi non strictum & rigorosum, sicut meritum de condigno. Hic ergo loquimur de merito congrui hoc secundo modo, dum inquirimus, an SS. Patres meruerint saltem de congruo Incarnationem? His præmissis.

Circa propositam difficultatem tres versantur Theologorum sententiæ, duæ extremæ, & altera media. Prima quæ est D. Bonaventuræ in 3. dist. 3. art. 2. qu. 2. asserit SS. Patres meruisse de condigno substantiam Incarnationis, non quantum ad principalem ejus effectum, qui est justificatio animarum, sed quantum ad alium minus principalem, qui est apertio regni cælestis. Hanc sententiam limitat Medina ad potentiam Dei absolutam, secundum quam ipse vult potuisse sanctos Patres simpliciter & absolute mereri de condigno substantiam Incarnationis, si intercessisset divina promissio.

Secunda huic immediatè opposita, contendit SS. Patres, non solum non meruisse de condigno, sed nec etiam de congruo Incarnationem. Ita Vazquez hic disp. 22. cap. 4. Theophilus Raynaudus lib. 3. de Christo sect. 2. cap. 1. & alii Recentiores, qui licet concedant meritum de congruo respectu Incarnationis, quantum ad accelerationem, aliasque circumstantias, respectu tamen substantiæ Incarnationis illud negant, eò quod principium meriti, non possit cadere sub merito, etiam de congruo.

Pro explicatione tertiæ, quæ est communis in Schola D. Thomæ, & meritum quidem de condigno Incarnationis denegat SS. Patribus qui illam præcesserunt, sed meritum de congruo illis tribuit, tam respectu substantiæ, quam circumstantiarum illius.

Dico primò, Sanctos Patres, nec meruisse, nec potuisse mereri de condigno Incarnationem quantum ad substantiam.

85. Prima pars patet ex variis Scripturæ locis, quibus unio Verbi cum humanitate immensæ Dei misericordiæ ac benignitati tribuitur, imò ab ea humana merita remouentur. Sic ad Titum 3. Apostolus: *Apparuit (inquit) benignitas & humanitas Salvatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam salvos nos fecit.* Idem sonant illa Lucæ 1. *Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto.* Et illa Ephes. 2. *Propter nimiam charitatem suam quâ dilexit nos, Deus, cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo.* Ea ipsa de causa Christus ad Hebræos 2. dicitur *Gratia Dei.* Ergo ex Scripturâ, antiqui Patres non meruerunt de condigno Incarnationem.

Idipsum manifestè convincit improprio quorumvis actuum puræ creaturæ cum tali præmio condignè promerendo: est enim adeò sublime & eminens, & supra totum ordinem gratiæ ita elevatum, ut omnis nostrorum meritorum tenuitas subius jaceat, nec ad illud exequandum possit asurgere: nulla igitur pura creatura condignè de facto promeruit unionem humanitatis Christi cum Verbo.

86. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Ut aliquod opus sit meritorium de condigno alicujus præmij, requiritur quod sit æqualis valoris & dignitatis cum ipso: Sed nullum opus SS. Patrum fuit ejusdem valoris cum substantiâ Incarnationis: Ergo SS. Patres eam non meruerunt de condigno, quantum ad substantiam, per bona opera quæ elicerunt. Major patet, condignitas enim meriti consistit formaliter in æqualitate ad præmij, non quidem omnimoda, sed proportionis, unde dicitur meritum condignum, quasi simul & æqualiter dignum. Minor verò probatur: Opera antiquorum Patrum nec erant in ordine altiori, nec ex perfectiori gratia procedebant, quàm opera meritoria aliorum iustorum: At Incarnatio quoad substantiam excedit in perfectione & valore excellentiam & valorem operum cujuscunque iusti: Ergo nullum opus SS. Patrum fuit ejusdem valoris cum substantiâ Incarnationis. Major constat, Minor probatur ex eo quod augmentum gratiæ & gloriæ est præmium condignissimum omnium operum nostrorum, quia non sunt nisi in ordine gratiæ, cujus summa perfectio & complementum ultimum est gloria, seu visio beatifica.

87. Confirmatur ampliùs: Ita se habet cum proportionem ordo gratiæ ad ordinem unionis hypostaticæ, quantum ad meritum de condigno, sicut se habet ordo naturæ ad ordinem gratiæ: Sed in toto ordine naturæ nihil potest esse meritorium de condigno ordinis gratiæ: Ergo nec in toto ordine gratiæ aliquid esse potest meritorium de condigno unionis hypostaticæ: unde cum bona opera SS. Patrum quæ Incarnationem præcesserunt, solum ad ordinem gratiæ pertinerent, non erant meritoria de condigno unionis hypostaticæ quantum ad substantiam.

88. Respondet D. Bonaventura, quod quamvis opera SS. Patrum non adæquarent in valore substantiam Incarnationis, vel ejus effectum principalem & primarium, effectum tamen secundarium & minus principalem, qui est apertio januæ regni cælestis, exæquabant, subindeque Incarnationem, quantum ad effectum illum secundarium, de condigno mereri poterunt.

A Sed contra: Illud solum adæquat in valore apertionem januæ regni cælestis, quod procedit a gratia capitis, quæ est gratia universalis: At SS. Patres non operabantur ex gratia capitis quam non habebant, sed ex gratia personali: Ergo illorum bona opera non adæquabant in valore Incarnationem, etiam quantum ad illius effectum secundarium, & minus principalem, qui est januæ cælestis apertio: Minor est cetera, Major verò suadetur. Bonum commune toti humano generi excedit in valore opus procedens à gratia personali, quia illud est præmium correspondens gratiæ capitis, quæ est majoris valoris, quàm gratia personalis: Sed apertio regni cælestis est bonum commune totius humani generis: Ergo excedit in valore opus procedens à gratia personali, & nonnisi ab opere procedente à gratia capitis adæquari potest.

B Ex dictis confutata manet sententia Medinæ, & probata secunda pars conclusionis: Nam cum opera SS. Patrum ad ordinem gratiæ pertinerent, non solum non habebant, sed nec habere poterant æqualem valorem & dignitatem cum Incarnatione, quæ est ordinis altioris, scilicet hypostatici, qui cum infinitam Verbi Divini personalem involvat, est perfectionis quodammodo infinitæ, ut docet S. Thomas 1. p. quæst. 25. art. 6. ad 4. & magis excedit ordinem gratiæ, quàm ordo gratiæ ordinem naturæ.

C Nec valet quod ait Medina, extrinsecam Dei ordinationem potuisse supplere talem impropportionem, & reddere opera SS. Patrum æqualis ordinis & dignitatis cum Incarnatione. Non valet, inquam: nam extrinseca illa Dei ordinatio non elevaret illa opera supra ordinem gratiæ: Ergo non tribueret illis valorem alterius rationis quàm secundum se haberent, subindeque si secundum se non haberent valorem meritorium de condigno Incarnationis, & intrinsecam proportionem cum illa, illam à divina ordinatione non recipere. Consequentia manifesta est, Antecedens verò probatur. Illa extrinseca Dei ordinatio non faceret quod hujusmodi opera elicerentur à principio digniori, quàm sit gratia: Ergo non elevarer illa supra ordinem gratiæ, nec consequenter redderet proportionata ordini hypostatico.

D Confirmatur: Ex hac responsione & doctrina Medinæ, sequitur quod opera minus bona & digna possent de condigno mereri præmium majus, & altioris ordinis, quàm opera meliora & magis digna: Sed hoc manifestam involvit contradictionem, dicuntur enim opera magis vel minus meritoria de condigno, quia sunt magis vel minus digna: Ergo &c. Sequela Majoris patet, quia potest operibus minus dignis advenire extrinseca Dei promissio & ordinatio, nihil intrinsecum illis conferens, & consequenter illa non magis dignificans, quæ non adveniret operibus magis secundum se dignis; & sic humilitas Davidis v. g. potuisset mereri de condigno Incarnationem, non verò humilitas B. Virginis, quæ multò perfectior & præstantior fuit.

E Neque obstat quod si Deus promississet alicui operi Incarnationem, per tale opus fieret quodammodo debita; hoc enim non proveniret ex condignitate talis operis, sed tantum ex fidelitate Dei, qui non potest non stare promissis, quamvis opera ex natura sua non exigant quod promittit. Nec est simile de gratia respectu gloriæ, licet enim possit Deus habenti gratiam denegare gloriam, ex absoluto dominio; hoc tamen non

impedit quin opera elicit a gratia & charitate, exigant tanquam primum sibi connaturale & ejusdem ordinis, ipsam gloriam quam respiciunt tanquam ultimum finem, cum gratia sit *fons aqua salientis in vitam eternam*, ut dicitur Joan. 4.

94. Ex dictis inferes, antiquos Patres non meruisse nec potuisse mereri de condigno circumstantias intrinsecas Incarnationis: quia circumstantia intrinseca alicujus operis, formaliter & ut sic considerata, sunt ejusdem ordinis cum ipso: unde circumstantia intrinseca Incarnationis pertinent ad ordinem hypostaticum, sicut substantia illius: Ergo si antiqui Patres non potuerint mereri de condigno substantiam Incarnationis, eo quod opera illorum pertinerent ad ordinem gratiae, qui est inferior hypostatico, ob eandem rationem non potuerunt mereri de condigno circumstantias intrinsecas illius. Dixi *circumstantias intrinsecas*, quia si sermo sit de circumstantiis pure extrinsecis, quales sunt circumstantiae temporis & loci, satis probabile est, SS. Patres illas de condigno potuisse mereri, quia cum illae per se non pertineant ad Incarnationem, sed per accidens tantum, etiam per accidens tantum spectant ad ordinem hypostaticum. Unde S. Thomas in 3. ad Annibaldum dist. 4. quaest. unica art. 4. in corpore, expresse docet accelerationem Incarnationis potuisse cadere sub meritum de condigno, ait enim: *Sancti Patres Incarnationem meruerunt merito congrui, scilicet se ad suscipiendum tantum beneficium preparando, & non merito condigni, quia non eam per meritum hoc modo debita sibi fecerunt, quamvis sic potuerint mereri ejus accelerationem*. Si nimirum pactum & promissio ex parte Dei intervenisset.

95. Dico secundo, SS. Patres meruerunt de congruo Incarnationem, & quantum ad substantiam, & quantum ad accelerationem, aliasque circumstantias.

96. Ita S. Thomas hic art. 11. ubi sic ait: *Ex congruo meruerunt SS. Patres Incarnationem, desiderando & petendo: congruum enim erat ut Deus exaudiret eos qui ei obediebant*. Ubi cum S. Thomas dicat quod SS. Patres meruerunt Incarnationem petendo & desiderando, manifestum est quod loquitur de substantia Incarnationis, & non solum de circumstantiis, quia SS. Patres non solum petebant & desiderabant accelerationem & alias circumstantias, sed etiam ipsam Incarnationis substantiam, seu ipsius Christi adventum. Idem docet in 3. sent. ad Annibal. dist. 4. quaest. unica art. 4. verbis quae supra retulimus.

97. His etiam locis S. Doctor rationem fundamentalem nostrae conclusionis insinuat: nam SS. Patres piis & instantibus precibus, & ferventibus desideriis, Deum sollicitarunt ut mitteret Filium suum in mundum, ut patet ex illo Isaiae 45. *Rorate cali desuper & nubes pluant iustum, aperiatur terra & germinet Salvatorem*. Et capite 64. *Vtinam dirumperes caelos & descenderes*. Illae autem preces & desideria habebant rationem meriti de congruo respectu adventus Filii Dei: Tum quia congruum erat ut Deus eos exaudiret qui ipsi obediebant. Tum etiam, quia ut docet Sanctus Thomas 2. 2. quaest. 83. art. 15. orationes de necessitate ad salutem, merentur de congruo orantibus ea quae postulant. Addo quod sancta illa desideria disponebant antiquos Patres ad recipiendum Christum: Sed illae dispositiones morales habebant rationem meriti de congruo: Ergo SS. Patres meruerunt de congruo substantiam In-

A carnationis, seu adventum Filii Dei in mundum.

Idem dicendum de acceleratione Incarnationis, quam etiam plerique patres iusti, piis & instantibus precibus, & ferventissimis desideriis, de congruo meruerunt. Sic Daniel. 9. dicitur ab breviatione fuisse tempus Messiae, quia Daniel vir desideriorum erat. Et Psal. 11. David ex ore Dei praenuntiat, *Propter miseriam inopum & gemitum pauperum, nunc exurgam*: quod passim Patres de adventu Christi, propter Sanctorum Patrum ardentissima vota accelerato interpretantur. Et apud Malachiam cap. 3. Christus dicitur: *Domitor quem vos quaritis, & Angelus testamenti quem vos vultis*, qui & idcirco dicitur venturus statim.

B Accelerationis porro nomine non est intelligendum quod cortex vocabuli praefert, nempe quod Christus venerit ante tempus quo decretum antea erat illum esse venturum, id enim immutabilitati divini decreti repugnat. Sed nomine accelerationis oportet intelligere virtuale ante-cessionem in Christi productione, sitam in eo quod Deus ab aeterno propter merita antiquorum Patrum praevisa dependenter a Christo prius ratione praedestinato, sanxit ut Christus in aliquo certo tempore fieret, & non in ulteriore in quo alioqui fieri potuisset, vel etiam factus fuisset, nisi petitiones & merita iustorum praedictorum intervenissent.

C Hinc colligitur SS. Patres meruisse de congruo alias circumstantias Incarnationis, quod patet inductione, nam Scriptura Genes. 22. significat Abraham immolantem filium suum meruisse suam obedientiam, ut ex semine ipsius Christus nasceretur, *Benedicentur in semine tuo omnes gentes terrae, quia obedisti voci meae*. Et 2. Regum 7. David pro bona voluntate aedificandi templum Domino magnificentissimum, accepit hanc promissionem in remunerationem, *Suscipiam semen tuum post te &c. Et stabiliam thronum regni ejus usque in sempiternum. Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium*. Quae verba de Christo interpretatur Apostolus ad Hebraeos 1. Similique modo B. Virgo, puritate & humilitate, aliisque virtutibus eximiiis, de congruo meruit esse mater Dei, ut infra ostendemus.

D Addo quod antiqui Patres meruerunt Incarnationem eo modo quo postularunt: At non postularunt eam nude, sed cum omnibus circumstantiis: Ergo eam meruerunt cum omnibus circumstantiis. Major patet ex dictis, nam ipsamet postulatio erat meritum de congruo. Minor vero probatur, quia postulabant Incarnationem ut operantem, petebant enim Christum ut Salvatorem formaliter, & Redemptorem: Sed Incarnatio ut operans, importat circumstantias temporis, loci, personatum, &c. Ergo antiqui Patres non postularunt Incarnationem solum quantum ad substantiam, sed etiam cum omnibus circumstantiis. Unde quando D. Thomas 1. 2. quaest. 98. artic. 4. asserit promissionem quam Deus fecit Abraham, ut Christus ex ejus semine nasceretur, non fuisse propter meritum ipsius, sed ex gratuita Dei electione & vocatione, non aliud intendit, quam merita Abraham non fuisse motivum praedestinationis Incarnationis, etiam quoad circumstantias personarum ex quibus Christus erat nasciturus. Cum quo tamen stat quod fuerit motivum secundarium executionis illius, etiam quoad hujusmodi circumstantias: ita ut Deus primo simpliciter praedestinaret Christum nasciturum

citurum ex tali semine, scilicet Abraham; & in alio signo subsequenti ordinaverit Abraham & alios ab eo descendentes, ad tantum bonum disponi per sua bona opera, quæ prius erant futura ordine executionis.

§. II.

Solvuntur objectiones.

101. **O**bjicies primò contra primam conclusionem: Antiqui Patres meruerunt de condigno regnum cælorum: Ergo & apertionem illius, subindeque & ipsam Incarnationem, quantum ad effectum ejus secundarium & minus principalem.

103. Respondeo cum D. Thoma in 3. dist. 18. quæst. 1. art. 6. quæstiunc. 2. ad 2. quod antiqui Patres meruerunt introitum paradisi, quantum ad id quod persona est, sicut & nos; tamen quod removeretur impedimentum quod erat ex parte naturæ, mereri non potuerunt, & ideo semper remanebat eis janua clausa. Duo itaque clauderant cælos ante Incarnationem Verbi, scilicet culpa totius naturæ, & indignitas cujuslibet particularis; & licet antiqui Patres per proprium meritum hoc secundum impedimentum remove potuerint, primum tamen non potuerunt tollere, quia ad removendum hoc impedimentum requiritur gratia capitis, quam antiqui Patres non habebant. Unde licet de condigno meruerint apertionem regni cælestis, prout dicit remotionem impedimenti quod se tenet ex parte cujuslibet particularis, non tamen prout importat remotionem impedimenti quod se tenebat ex parte naturæ, per peccatum originale vitiatæ.

104. **O**bjicies secundò contra secundam conclusionem: Sicut se habet ordo naturæ ad ordinem gratiæ, ita se habet ordo gratiæ ad ordinem hypostaticum: Sed nihil est in toto ordine naturæ, quod possit mereri, etiam de congruo, ordinem gratiæ, aut aliquid ad ipsum pertinens: Ergo nihil etiam est in ordine gratiæ, quod etiam mereri possit aliquid pertinens ad ordinem hypostaticum.

105. Respondeo negando absolutè Majorem: Quævis enim nihil sit in toto ordine gratiæ quod adæquet unionem hypostaticam, aut ea quæ ad ipsam pertinent, nec consequenter quod eam mereatur de condigno; tamen in hoc differt ab ordine naturæ, quod ordo naturæ præcisè non includit amicitiam cum Deo, benè tamen ordo gratiæ, & sic quia ad meritum de congruo non requiritur æqualitas cum præmio, sed sufficit solum quod fundetur in amicitia, inde fit ut quamvis in ordine naturæ non possit esse meritum, etiam de congruo, respectu gratiæ, possit tamen esse in ordine gratiæ, respectu unionis hypostaticæ, circumstantiarum, & effectuum ejus.

106. **D**ices, Opera ordinis gratiæ magis sunt improporcionata unioni hypostaticæ, quam opera merè naturalia ipsi gratiæ: Ergo si per opera naturalia homo non possit de congruo mereri primam gratiam, à fortiori per opera ordinis gratiæ mereri non poterit unionem hypostaticam. Consequentia videtur legitima, Antecedens etiam est manifestum: cum enim ordo hypostaticus, ut supra dicebamus, involvat personam Verbi Divini, quæ est infinitæ dignitatis & perfectionis, veluti in infinitum excedit ordinem gratiæ, qui cum sit finitus, solum finito modo distat ab ordine naturæ.

107. Respondeo distinguendo Antecedens: Sunt magis improporcionata respectu unionis hypo-

Tom. IV.

A staticæ, physicæ & in esse entis considerata, concedo. Moraliter & in ratione beneficii spectata, nego. Gratia enim reddit amicum Dei, unde cum inter amicos debeat esse communicatio bonorum propriorum, inde fit quod ille qui habet gratiam, sit maxime proportionatus ad communicandum in bonis propriis Dei, subindeque ad obtinendam Incarnationem in ratione beneficii, quæ est communicatio boni maxime proprii Deo. Ille verò qui habet solum naturam, & qui elicit opera merè naturalia, cum non sit amicus Dei, imò de facto sit ejus inimicus, nullam habet in se proportionem ad communicandum in gratia, quæ cum sit participatio formalis naturæ divinæ, est etiam bonum maxime proprium Deo.

B **O**bjicies tertio: Eodem modo philosophandum est de meritis respectu executionis quæ fit in tempore, & respectu prædestinationis æternæ: Sed respectu prædestinationis divinæ SS. Patres non meruerunt etiam de congruo Incarnationem, alias meruissent etiam de congruo prædestinationem Incarnationis, quod non admittunt communiter Theologi: Ergo &c. Major probatur, quia idem ordo quem res inter se servant in tempore secundum causam & effectum, servare etiam debent in præscientia & prædestinatione divina: unde si voluntas quæ prædestinata fuit Incarnatio sine prævisis meritis SS. Patrum, est efficax, debet etiam in tempore habere effectum independentem ab illis meritis.

C Respondeo, negando absolutè Majorem, ut enim in Tractatu de prædestinatione docuimus, Deus ab æterno secundum ordinem intentionis, prædestinavit homines ad gloriam, independentem ab illorum meritis; ita ut merita hominum prævisa, nullo modo fuerint causa motiva quæ Deum impulerit ad prædestinandum eos ad gloriam. Nihilominus in executione temporali divinæ providentiæ & prædestinationis, Deus nulli adulto confert gloriam, nisi præsuppositis meritis illius. Unde ad probationem illius Majoris, dicendum est, duplicem esse in mente divina ordinem, alium intentionis, & alium executionis, & eundem ordinem quem res inter se servant in tempore secundum causam & effectum, servare etiam in ordine executionis præconcepto & præexistente ab æterno in mente divina; secus verò in ordine intentionis, iste enim cum executione temporali in modo attingendi effectum non adæquatur, sed potius opposito modo procedit, quia ad id unde incipit intentio, terminatur executio.

D **O**bjicies quartò: Principium meriti non potest cadere sub merito, etiam de congruo: Sed Incarnatio fuit principium meriti SS. Patrum: Ergo non potuit cadere sub merito illorum, etiam de congruo. Major patet, nam hac ratione articulo præcedenti docuimus, Christum non potuisse mereri, etiam de congruo, unionem hypostaticam, & in Tractatu de justificatione & merito, ex hoc principio inferunt Theologi, neminem posse sibi mereri, etiam de congruo, primam gratiam justificantem. Minor verò probatur: Omne meritum repertum in antiquis Patribus, fuit ex gratia collata per Christum: Sed gratia collata ex meritis Christi, supponit Incarnationem tanquam sui principium: Ergo & merita Sanctorum Patrum, Incarnationem tanquam sui principium supponebant.

E Mirum est, quantum hoc argumentum Theologorum ingenia torqueat, & in quam varios di-

Ppp

cendi modos eos abire compellat. Sed his brevitate causa prætermittis, respondeo distinguendo Majorem. Principium meriti intrinsecum, & se habens per modum causæ formalis, concedo Majorem. Principium meriti purè extrinsecum, & se habens per modum causæ efficientis moralis, aut finalis, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Incarnatio seu Christus fuit principium meriti SS. Patrum, intrinsecum & formale, nego Minorem. Purè extrinsecum, & se habens per modum causæ efficientis moralis, aut per modum causæ finalis, concedo Minorem, & nego Consequentiam. Licet ergo Christus non potuerit sibi mereri, etiam de congruo, unionem hypostaticam, quia talis unio non est principium purè extrinsecum & effectivum meritorum Christi, sed etiam intrinsecum & formale, cum sit forma à quo valor meritorius operum Christi desumitur: & quamvis etiam prima gratia justificans non possit cadere sub merito, etiam de congruo, operum præcedentium aut subsequentium; quia hæc est forma meriti constitutiva, & ad illud per modum causæ purè efficientis non comparatur: Incarnatio tamen potuit cadere sub merito antiquorum Patrum, quia Christus non fuit principium seu causa intrinseca & formalis talis meriti, sed extrinseca duntaxat; illud enim solum causavit ad modum causæ efficientis moralis, ut plures existimant; vel ut alij docent, per modum causæ duntaxat finalis, juxta illud ad Roman. 10. *Finis legis Christus ad justitiam omni credenti.*

112. Dices, Inter principium meriti & præmium non potest esse mutua causalitas in eodem genere causæ: At si SS. Patres meruissent Incarnationem de congruo, fuisset inter ea mutua causalitas in eodem genere causæ efficientis moralis; Incarnatio enim, seu Christus, fuit (ut diximus) juxta plurium Thomistarum sententiam, causa efficiens moralis gratiæ antiquorum Patrum; & similiter antiqui Patres fuissent causa efficiens moralis Incarnationis, si illam de congruo meruissent: Ergo &c.

113. Sed negatur sequela Minoris, ad cujus probationem dicendum est, hoc inter meritum de congruo, & meritum de condigno, reperiri discrimen; quod meritum de congruo, cum nullum inducat debitum justitiæ, non est causa efficiens moralis ejus cujus est meritum, sed potius dispositiva & materialis: meritum verò de condigno, cum debitum justitiæ inducat, rationem causæ efficientis moralis habet: unde si SS. Patres de condigno meruissent Incarnationem, fuisset inter ea mutua causalitas in eodem genere causæ efficientis moralis; ex eo verò quod meruerint eam de congruo, solum sequitur mutua causalitas in diverso genere causæ: Incarnatio enim, seu Christus, qui in genere causæ efficientis moralis fuit principium meriti Sanctorum Patrum, in genere causæ materialis, seu dispositivæ, ab illis dependet, quia illi ipsi & instantibus precibus ac ferventissimis desideriis, ad recipiendum Christum, & obtinendum Incarnationis mysterium se disposuerunt: quæ dispositiones habuerunt rationem meriti de congruo, ut conclusione secundâ declaravimus.

114. Dices rursus: Si Patres antiqui meruissent de congruo Incarnationem, sibi etiam de congruo meruissent primam gratiam: Sed hoc communiter rejicitur ab omnibus melioris notæ Theologis: Ergo &c. Sequela probatur: Qui meretur cau-

A sam meretur effectum ex ea consecutum: Sed prima gratia sanctorum Veteris Testamenti fuit effectus Incarnationis: Ergo si illi meruerunt de congruo Incarnationem, sibi etiam de congruo meruerunt primam gratiam.

Respondeo negando sequelam Majoris, ad cujus probationem dicendum, quod quamvis qui meretur causam, mereatur etiam effectum, naturaliter & per se ex illa secutum; si tamen effectus non sequatur naturaliter, sed liberè ex tali causa, non est necesse illum qui meretur causam, etiam de congruo mereri effectum. Nam si v. g. aliquis mereretur Paulo primam gratiam de congruo, qui postea mediante hujusmodi gratiâ mereretur Petro conversionem, non propterea diceretur mereri Petri conversionem.

B Addo quod antiqui Patres potuerunt quidem mereri de congruo Incarnationem, quia jam præsupponebantur habere gratiam, non tamen potuerunt mereri primam gratiam, etiam de congruo, quia ante illam non erant amici Dei, nec consequenter poterant ab eo aliquid de congruo promereri, cum tale meritum fundetur in legibus amicitiae, & necessario præsupponat gratiam in merente.

§. III.

Corollarium præcedentis doctrinæ.

C EX dictis inferes, B. Virginem, nec meruisse, nec potuisse mereri de condigno, ut esset Mater Dei, benè tamen de congruo.

Prima pars hujus corollarij patet ex suprà dictis: In primis enim cum maternitas B. Virginis, utpote ad Christum Deum & hominem terminata, Incarnationem involvat, quæ dicta sunt de Incarnatione, de maternitate B. Virginis intelligenda sunt: At suprà ostendimus, nec SS. Patres, nec B. Virginem, nec ullam puram creaturam, meruisse de condigno, nec mereri potuisse Incarnationem: Ergo B. Virgo, nec meruit de condigno, nec mereri potuit Dei maternitatem.

Deinde, Maternitas B. Virginis est bonum aliquo modo infinitum, pertinet ad ordinem superiorem gratiæ & gloriæ; nimirum ad ordinem hypostaticum: Unde B. Virgini propter maternitatem Dei, debetur excellentior cultus, quam cuilibet alteri Sancto, propter excellentiam gratiæ, ut notavit D. Thomas 2. 2. quæst. 103. art. 4. ad 2. Ergo merita B. Virginis, cum essent solum ordinis gratiæ, erant improporcionata respectu talis præmij, subindeque illud de condigno mereri non poterant.

Addo quod, merita B. Virginis procedebant ex gratia adoptionis, quæ ut sic solum respicit & inclinatur ad acquirendam beatitudinem, non autem ad promerenda ea quæ sunt ordinis hypostatici, ad quem pertinet maternitas B. Virginis, cum sit circumstantia intrinseca Incarnationis.

Dices primò: Qui meretur de condigno dispositionem ad aliquam formam, videtur etiam mereri ipsam formam: Sed B. Virgo de condigno promeruit illum sanctitatis gradum quo ultimò fuit disposita ad maternitatem Dei, ut docet D. Thomas hic art. 11. ad 3. Ergo pariter meruit de condigno suam maternitatem.

Respondeo primò, negando Majorem, quia contingere potest ut dispositio ad aliquam dignitatem non excedat proportionem virtutis merentis, benè tamen ipsa dignitas: sicut si v. g. ad hoc ut aliquis fieret Rex, requireretur quod haberet

artem bellandi, posset ex seipso eam acquirere, quamvis ex seipso dignitatem regiam acquirere non valeret. Sic ergo, quia decebat eam quæ assumenda erat in Matrem Dei, esse purissimam, & sanctissimam, potuit B. Virgo hanc suis meritis condignis acquirere sanctitatis præstantiam, quia vires ejus, ut per gratiam elevatas, non excedebat; non potuit tamen acquirere, seu de condigno promereri, divinæ maternitatis titulum.

Secundo responderi potest, majorem esse veram de dispositione quæ habet necessariam connexionem cum forma recipienda, non verò de illa quæ habet solum connexionem quandam moralem cum forma, & quæ decentiam quandam & congruitatem solum importat. Ille verò sanctitatis & puritatis gradus, quem B. Virgo habuit, dum Filium Dei concepit, non fuit dispositio physica & ex natura rei connexa cum ejus maternitate, sed duntaxat moralis & congrua; quia nimirum, ex suppositione quod Deus decrevisset homo fieri ex muliere, ex nulla tam congruè, quam ex B. Virgine, potuisset carnem assumere, ob eximiam sanctitatem & puritatem quæ enitebat. Quo pacto posset quispiam, tamen si non mereatur Regis adventum in urbem aliquam, dici tamen promereri, ut Rex si eo venturus est, divertat ad ipsum, eo quod nullus sit tali hospite aptior, vel etiam æquè idoneus ad excipiendum Regem, neque congruentius alibi sit habiturus hospitium.

Dices secundo, Augmentum gratiæ est quid majus, quam maternitas Dei: Sed B. Virgo meruit de condigno augmentum gratiæ & charitatis: Ergo a fortiori maternitatem Dei. Minor pater, Major verò suadetur ex illo Lucæ 11. ubi cum mulier quædam extollens vocem dixisset ad Christum, *Beatus venter qui te portavit, & ubera quæ suxisti*, subjunxit Christus, *Quin imò Beati qui audiunt Verbum Dei, & custodiunt illud*. Quibus verbis, ut annotat Glossa ibidem, præposuit Christus sanctitatem vitæ, dignitati Matris Dei. Hinc Augustinus libro de sancta virginitate cap. 3. ait: *Beatiore fuit Maria, percipiendo fidem Christi, quam concipiendo carnem Christi*. Et alibi dicit, quod *felicior fuit concipiendo Christum mente, quam ventre*.

Respondeo, negando Majorem, nam esse Matrem Dei est aliquo modo cooperari proximè ad unionem hypostatice, ministrando scilicet materiam proli concipiendæ, quæ est Deus, ac proinde importat dignitatem quandam infinitam, ut docet S. Thomas 1. p. quæst. 25. art. 6. ad 4. Addo tamen, quod ipsi B. Virgini (loquendo formaliter) fuit magis proficua sua sanctitas personalis, quam dignitas matris; quia per sanctitatem fuit intrinsecè perfecta per plura dona supernaturalia, quod non habuit per maternitatem, nisi causaliter, imò nec physicè, sed solum moraliter; quatenus scilicet congruum erat quod Mater Dei haberet præ cæteris Sanctis plus gratiæ & puritatis, & hoc est quod voluit Christus Lucæ 11. & Augustinus locis citatis. Addo etiam quod iste consultò non dixit Mariam fuisse digniorem, vel nobiliorem, percipiendo fidem Christi, quam concipiendo carnem Christi, sed beatiorem; quia nimirum gratia, per quam Christum mente concepit, cum esset semen gloriæ, & radix visionis beatificæ, magis immediatè ordinabatur ad ejus beatitudinem, quam maternitas Dei, quæ essentialiter non importat jus & ordinem ad beatitudinem, cum Christus potuerit nasci

Tom. IV.

A ex fæmina peccatrice.

Secunda etiam pars corollarij, quæ asserit B. Virginem de congruo meruisse maternitatem Christi, ex supra dictis colligitur: Nam meritum de congruo, ut supra ostendimus, fundatur in legibus amicitie, secundum quas congruum est quod amicus amicum exaudiat, quando petit quæ justa sunt: Sed B. Virgo erat inter omnes magis amica Dei, & alias est valde probabile, illam instantè orasse Deum, ut Filium suum mitteret in mundum, ad redimendum genus humanum à Dæmonis & peccati servitute, atque ferventiùs & instantiùs quam fecerint alij Patres antiqui: Ergo congruum fuit ut propter ejus orationes, & desideria, non solum mitteret Deus Filium suum in mundum, sed etiam ut faceret illam esse ejus matrem. Unde pulchrè S. Bernardus serm. de aquæ ductu, *Sed quomodo noster hic aqua ductus fontem illum attingit tam sublimem? Quomodo putas, nisi vehementia desiderij, nisi fervore devotionis, nisi puritate orationis? sicut scriptum est: Oratio justj penetrat celos. Et quis sustinet, si non Maria justa, de qua Sol justitiæ ortus est nobis? Quomodo ergo illam inaccessam attingit majestatem, nisi pulsando, petendo, querendo?*

Confirmatur: Aliqui ex Patribus meruerunt de congruo ut Christus ex ipsis originem duceret, ut supra vidimus de Abrahamo & Davide: Ergo & de congruo meruit ipsa B. Virgo, quod esset illius Mater: etenim omne meritum quod conceditur aliis Sanctis, concedendum est B. Virgini, & in gradu magis perfecto, sicut & in gradu perfectiori fuit amica Dei.

Confirmatur ampliùs: Licet decretum intentionis Christi, & nativitatis ejus ex Virgine, decretum electivum Virginis in Matrem, & meritum ejus præcesserit, ac per consequens ex illius meritis non processerit; decretum tamen executivum Incarnationis Verbi, posterius fuit decreto executivo actuum quibus Beatissima Virgo se disposuit ad maternitatem; Tum quia quæ sunt priora in ordine intentionis, sunt in executionis ordine posteriora; Tum etiam, quia decreta executiva cum ordine executionis objectivo commensurantur: actus verò quibus B. Virgo se ad maternitatem disposuit, in ordine executionis Christum & nativitatem ejus ex Virgine præcessere: Ergo licet B. Virgo non meruerit Christum, ut spectantem ad ordinem intentionis, meruit tamen nativitatem Christi ex seipsa, prout subest ordini executionis, & decreto executivo.

Accedunt testimonia SS. Patrum, qui uno ore fatentur B. Virginem, ob vitæ sanctitatem, & puritatem eximiam, meruisse concipere Regem cælorum & Dominum: Ambrosius enim lib. 2. de Virginibus: *Maria (inquit) digna exitit ex qua Dei filius nasceretur*. Hieronymus ad Eustoch. de custodia Virginitatis: *Tanta puritatis Maria exitit, ut mereretur effici Mater Filij Dei*. Fortunatus libro de æternis gaudiis.

*Virginitas felix, quæ parit digna tonantis;
Quæ meruit Dominum progenerare suum.*

Alia similia quàm plurima Patrum loca addensat Canisius libro 2. Mar. cap. 16. quæ explicari nequeunt de merito improprie sumpto, nimirum non ut significat actionem dignam præmio, sed solum coaptationem quandam & correspondentiam unius ad alterum, in qua significatione canit Ecclesia in benedictione cerei paschalis,

Ppp ij

O felix culpa quæ talem ac tantum meruit habere Redemptorem! Non, inquam, in hoc sensu hæc loca interpretari possunt, ut contendit Lorca: Tum quia licet nomen meriti aliquando ita accipiat, tamen cum ipsum meritum tribuitur vitæ sanctitati, necesse est illud accipere in significatione propria, de qua nunc agimus. Tum etiam, quia plures ex SS. Patribus hoc meritum attribuant bonis operibus ipsius B. Virginis, ut patet ex verbis D. Bernardi supra relatis: meritum autem quod bonis operibus alicujus tribuitur, accipiendum est in propria significatione.

DISPUTATIO VIII.

De persona assumente.

Ad quæstionem 3. D. Thomæ.

Postquam Sanctus Doctor quidditatem seu essentiam unionis hypostaticæ, & causas ejus explicavit, incipit agere de duobus extremis ad illam concurrentibus, & primo de persona assumente, in hac quæstione; deinde de natura assumpta, in sequenti.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum Persona Verbi immediatè & proximè terminaverit humanitatem assumptam, ratione subsistentiæ absolutæ & communis, vel ratione subsistentiæ relativæ & personalis?

§. I.

Quibusdam premis referuntur sententiæ: & vera eligitur.

Ertum est de fide, solam secundam Sanctissimæ Trinitatis personam incarnatam esse, ac proinde illam solam terminare ut quod naturam humanam; sed dissensio & controversia est inter Theologos, in assignanda ratione formali primaria terminandi hanc unionem, seu in explicando per quid Verbum primò & formaliter humanitatem terminet, an per subsistentiam absolutam & communem, vel per relativam & personalem? Supponimus enim ex Tractatu de Trinitate, præter divinam naturam, & existentiam ejus, quæ est de conceptu illius intrinseco, dari in Deo tres subsistentias relativas; quia dantur tres personæ, ut fides docet, nec possunt illæ constitui nisi tribus personalitatibus relativis; personalitates autem nihil aliud sunt quam subsistentiæ in natura intellectuali. Supponimus etiam præter subsistentias illas relativas & incommutabiles, dari in Deo secundum se considerato, & ut personis & relationibus præintellecto, subsistentiam absolutam & essentialem, per quam natura divina per se subsistit, non quidem incommunicabiliter, eo modo quo personæ, sed communicabiliter. Cujus suppositionis duplex potest assignari ratio. Prima est, quia subsistere ut sic, & ut dicit per se existere, importat perfectionem simpliciter simplicem, subindeque debet competere naturæ divinæ secundum se consideratæ, & prout personis & relationibus præintel-

Aligitur. Secunda, quia Deus ut præintellectus relationibus & personis, operatur ut quod: v. g. creat, gubernat, conservat; unde cum operationes non sint nisi subsistentium, Deus ut sic consideratus debet habere subsistentiam. Quæ omnia in Tractatu de Trinitate latè probata sunt, & ideo hic supponenda, & recolenda, seu breviter prælibanda. His præmissis.

Circa propositam difficultatem triplex versatur sententia. Prima est Durandi in 2. dist. 1. quæst. 2. existimantis unionem per se & immediatè factam esse ad subsistentiam absolutam Dei; mediata autem & secundario ad proprietatem relativam Filij; & ob hanc secundam unionem, quæ personalis est, solam personam Filij fuisse incarnatam de facto. In quam sententiam inductus fuit, quia existimavit proprietates relativas non esse subsistentiam, seu nullas dari in Deo subsistentias relativas, sed rationem subsistentiæ in Deo esse unicam & absolutam; proprietates verò relativas solum dare incommunicabilitatem.

Secunda fatetur quidem Verbum non terminare primario unionem humanitatis, ratione subsistentiæ absolutæ, præcisè & absolutè sumptæ, ut docet Durandus; sed vult eam terminare primario ratione subsistentiæ absolutæ, ut modificatæ proprietate relativâ Filij; ita quod subsistentia absoluta sit ratio formalis terminandi, ipsa verò relatio, seu personalitas Verbi, solum conditio sine qua non: eo proportionali modo, quo potentia generativa in Patre constituitur per essentiam divinam, quæ tamen requiritur tanquam conditionem, relationem paternitatis, per quam modificatur. Hanc sententiam tribuit Medina Marsilio, Victoriz, & Soto, eamque sequi tenentur, qui non distinguunt realiter in creatis subsistentiam ab existentia.

Tertia, quæ est communis in Schola D. Thomæ, docet Verbum terminare adæquatè unionem humanitatis, ratione subsistentiæ relativæ, seu personalis, per quam constituitur in ratione personæ, atque distinguitur à Patre, & Spiritu Sancto. Ita Cajetanus, Medina, Nazarius, Alvarez, Aravius, Joannes à S. Thoma, Cipullus, & alii ex nostris Thomistis, cum quibus

Dico primò: Ratio formalis & proxima per quam Verbum Divinum terminavit humanitatem, non est ipsa subsistentia absoluta & communis, sed personalitas, seu subsistentia relativa & personalis, per quam constituitur in ratione personæ distinctæ à Patre & Spiritu Sancto.

E Probatum primò conclusio ex Concilio Toletano 6. & 11. in confessione fidei, ubi hæc veritas videtur definita, his verbis: *Incarnationem Filij tota Trinitas operata est, quia inseparabilia sunt opera Trinitatis, solus tamen Filius formam servi accepit in singularitate persona, non in unitate divine nature, in id quod proprium est Filij, non quod Trinitati commune est.* At si humanitas fuisset primò unita subsistentiæ absolutæ, falsa esset propositio negativa Concilij, quæ docet Filium non suscepisse humanitatem in id quod commune est Trinitati; cum talis subsistentia absoluta, tribus personis communis sit, sicut & natura: Ergo ut veritas dictæ propositionis subsistat, asserendum est, humanitatem non fuisse immediatè unitam subsistentiæ absolutæ communi, sed relativæ & personali, per quam Filius constituitur in ratione personæ distinctæ à Patre & Spiritu Sancto.

Confirmatur ex 6. Synodo generali actione 8. 4.